XX. ročník, 28. apríl 2010, č. 9

Dvojtýždenník o nových knihách

cena 0,35 €

KNIŽNÁ REVUE

www.litcentrum.sk

„Už desať alebo dvadsať rokov sa hovorí, že knižky sa budú čítať na internete, na elektronických zariadeniach, čo je dnes už dosť bežné. Ale neviem si predstaviť čítať poéziu cez internet a vnímať ju naplno. Tam niekde je rola súčasných tvorcov kníh, aby vedeli vyšpecifikovať nové kritériá, kde sa musí zachovať klasická tlačená kniha.“

Rozhovor s maliarom, grafikom a ilustrátorom Dušanom KÁLLAYOM nájdete na strane 12.

Z OBSAHU

03 Juraj DOLNÍK: Všeobecná jazykoveda
04 Jack KEROUAC More je môj brat
05 Jano HARGAŠ: Mám v pätách mafiu
Veronika ŠRAMATYOVÁ: untitled
Peter GAJDOŠÍK: Pavúčikove dobrodružstvá
Rudolf JUROLEK: Smrekový les
Anton LAUČEK: Svedectvo reportáží z „krajín, kde vychádza slnko“
08 Cormac McCARTHY: Cesta
09 Je čítanie ešte moderné?
10 Vydavateľ Marián Šumšala

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

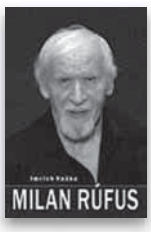

KNÍHKUPECTVO BENELIBRI
NÁLEPKOVA 30, 921 01 PIEŠŤANY
TEL.: 033/772 93 30

Slovenské:

1. M. Rázusová-Martáková: Zlaté zvonky – SPN–Mladé letá
2. P. Nagyová-Džerengová: Ženy nášho rodu – Evitapress
3. G. Futová: 4 kosti pre Flipra – Slniečkovo OZ

Zahraničné:

1. Ch. Grey: Leonardov tieň – Ikar
2. D. Brown: Stratený symbol – Vydavateľstvo Slovart
3. Ch. Bukowski: Príbehy obyčajného šialenstva – Belimex

KNIHY MODUL, LAURINSKÁ 14,
811 01 BRATISLAVA,
TEL.: 02/5443 1317

Slovenské:

1. Ján Štrasser: Rok Lasicu – Forza Muzic
2. P. Pišťanek: Rivers of Babylon – Vydavateľstvo Slovart
3. P. Nagyová-Džerengová: Ženy nášho rodu – Evitapress

Zahraničné:

1. D. Brown: Stratený symbol – Vydavateľstvo Slovart
2. U. Widmer: Milenec mojej matky – Vydavateľstvo Slovart
3. M. Connelly: Strašiak – Vydavateľstvo Slovart

KNÍHKUPECTVO SLOVENSKÝ SPISOVATEĽ
LAURINSKÁ 2, 813 67 BRATISLAVA
TEL.: 02/5443 3760

Slovenské:

1. I. Vaško: Milan Rúfus – Slovenský spisovateľ
2. V. Šikulová: Domček jedným ťahom – Vydavateľstvo Slovart
3. J. Hargaš: Mám v stopách mafiu – Slovenský spisovateľ

Zahraničné:

1. W. P. Young: Chatrč – Tatran
2. T. McKinley: Červená zem
3. D. Brown: Stratený symbol – Vydavateľstvo Slovart

FINALISTI ANASOFT LITERA 2010

Literárna cena Anasoft litera sa udeľuje za slovenskú pôvodnú prózu vydanú v uplynulom roku. Výber laureáta je dvojkolový, v prvom kole porotcovia vyberajú finalistov, v druhom spomedzi nich vyberú víťaza, ktorý získa cenu 10 tisíc eur. Cenu udeľuje generálny partner literárnej ceny spoločnosť Anasoft APR. Tohtoročná porota v zložení Zuzana Belková, Jana Cviková, Radoslav Passia, Jaroslav Šrank a Vladimír Petrík vybrala túto desiatku kníh:

Ivana Dobrakovová: ***Prvá smrť v rodine***, Marenčin PT
Peter Karpinský: ***Nanebonevzatie***, Pectus
Laco Kerata: ***Zlý herec***, KK Bagala
Márius Kopcsay: ***Medvedia skala***, Kalligram
Štefan Moravčík: ***Záhorácky raj***, Vydavateľstvo Matice slovenskej
Stanislav Rakús: ***Telegram***, KK Bagala
Viťo Staviarsky: ***Záchytka***, Kalligram
Veronika Šikulová: ***Domček jedným ťahom***, Vydavateľstvo Slovart
Dušan Šimko: ***Gubbio. Kniha udavačov***, Edition Ryba
Pavel Vilikovský: ***Vlastný životopis zla***, Kalligram

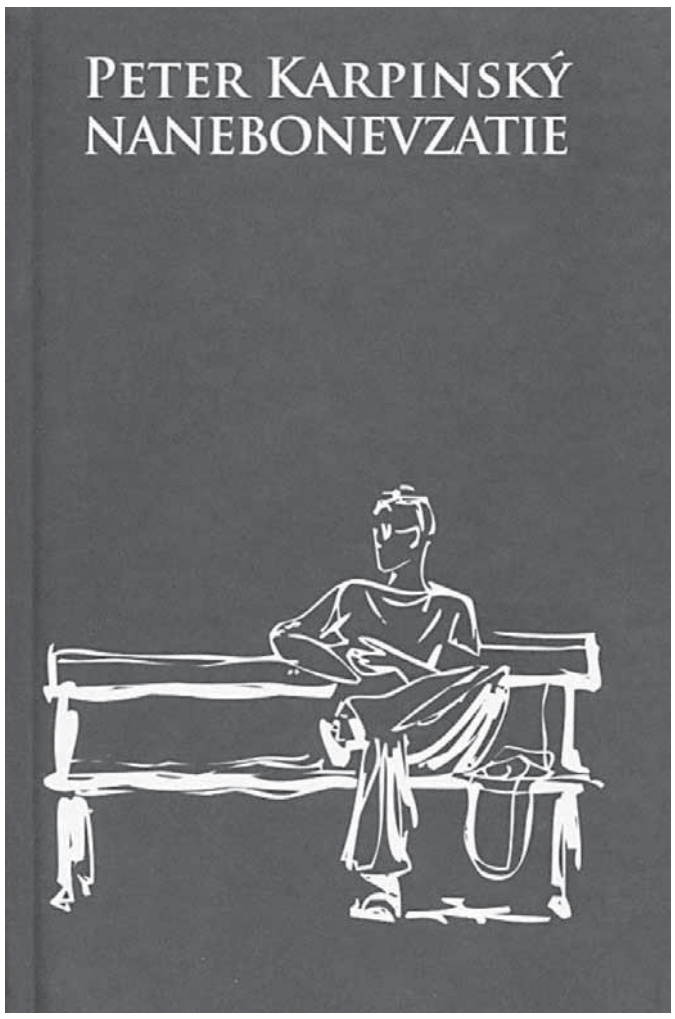

KEĎ JE VŠETKO, AKO MÁ BYŤ

Keď je všetko, ako má byť, ba ešte aj lepšie, človeku sa zrazu zdá, že niet o čom písať. Prestupuje ho radosť a je za ňu vďačný.
Na tohtoročnom marcovom Medzinárodnom veľtrhu detských kníh v Bologni išlo všetko podľa dobre nastavených slovenských hodiniek. Väčšie kníhkupectvo s knihami pre deti na svete nejestvuje, už len jeho názov v taliančine je lahodný ako čvirikanie vrabcov – fiera del libro per ragazzi – a keď som si v jednej chvíli uvedomil, že stredom, či srdcom tohto priestoru je naša národná expozícia v úlohe čestného hosťa – ospite d´onore – prenikla ma vlna blaženosti. Z tvárí návštevníkov dýchalo očarenie. Nepreháňam – film s portrétmi spisovateľov a ilustrátorov, ktorý sa znovu a znovu zjavoval na dvoch veľkých obrazovkách, priťahoval obdivné pohľady, lesík ihličnatých stromov, kde každý konár bol ponukou s jedinečnou ilustráciou od najlepších slovenských výtvarníkov, čo sa venovali a venujú knižnej tvorbe, bol magickou horou, do ktorej sa vyplatilo vojsť a šťastne sa tam túlať. Aj všetky ostatné sprievodné podujatia našej expozície sa skutočne vydarili – muzikanti, divadelníci, semináre, besedy. Keby zapršalo, čo sa nestalo, nad výstaviskom by sa celkom iste klenula dúha vo farbách slovenskej trikolóry. A možno tam naozaj bola – aspoň v tých chvíľach, keď našu expozíciu navštívil jeden z najznámejších svetových spisovateľov Umberto Eco. Naozaj čosi výnimočné. A zároveň príznačné: keď je všetko, ako má byť, ba ešte aj lepšie, prídu za nami aj tí najlepší.
A to sa v Bologni podarilo.

Dušan Dušek

Peter Karpinský

Nanebonevzatie

Košice, Vydavateľstvo Pectus 2009

Aj na zadnej strane obálky poviedkovej knihy košického autora Petra Karpinského ***Nanebonevzatie*** sa píše, že *„autorove postavy majú často nadprirodzené schopnosti – niektoré javy (ani nášho života) nie je možné pochopiť... otvorené závery poviedok ponecháva Karpinský na čitateľskú konkretizáciu“*. Je to naozaj tak: autor sa usiluje aspoň priblížiť k tajomstvu a ponúknuť ho čitateľovi, ale nejde to, lebo keby sa autorovi tajomstvo podarilo odhaliť, prestal by byť autorom, ktorého autorskou obsesiou je tajomstvo, a nemal by prečo vyzývať čitateľa k úcte k tajomstvu. Lebo tajomstvo je ešte stále najhlbším rozmerom poznania. Stačí si pripomenúť jeho debut ***Oznamujeme všetkým majiteľom hrobov*** spred dvanástich rokov (cena Rubato, Cena Ivana Kraska). Aj tajomstvá tejto knižky ostali dodnes neodhalené, lebo už vtedy ich autor prezentoval ako vlastnú cestu k pravde, ktorá sa nikde nekončí, a ktorá vonkoncom nie je ľahká, pretože objaviť tajomstvo býva často ťažšie než ho odhaliť. Pravdaže, naša lenivá kritika i náš lenivý čitateľ zobrali tento fakt hrdinsky ľahostajne a na dielko, ktoré ponúkalo množstvo interpretácií, teda dynamického poznania, statočne zabudli. Medzitým Karpinský napísal niekoľko (úspešných) rozprávkových knižiek a hier, ktoré svojím – prístupnejším – spôsobom rozvíjajú jeho záujem o tajomstvo života, estetiky či nebodaj poznania. Deťom je však dobre – rozumejú tajomstvám oveľa lepšie ako dospeláci.

Literárne tajomstvá môžu byť rozličné. Môžu mať podobu zreťazenia reálnych súvislostí, môžu byť poetické, fantastické, mytologické, mystické, absurdné či jednoducho nonsensové. Pozoruhodné na pätnástich Karpinského poviedkach zo zbierky ***Nanebonevzatie***, je to, že ich tajomstvá sa nezmestia ani do jednej z týchto (viac-menej hrubých kategórií), ale zasahujú takmer do každej. Akoby chceli naznačiť (ako sa to explicitne naznačuje v poviedke *Poviedka*), že každé slovo, nehovoriac o slove stelesnenom v knihe, horí svojou farbou a tvorí pluralitu tajomstva. Poviedky sa začínajú takpovediac v prísnej realite, ktorá v pointách vyúsťuje do sebapopretia, otvárajúc sémantické priestory všetkými smermi. Popravde treba povedať, že častým interpretačným kľúčom sú odkazy na obrazné biblické posolstvá siahajúce do najtajomnejších hĺbok ľudského vedomia či nevedomia. Aj tento kľúč však treba brať s rezervou, pretože Karpinský ho nadľahčuje ironiou, ktorá relativizuje nielen evidentnosti „žitej reality“, ale aj všetko, čo človek, teda i Karpinský, vie o sebe a o svojom svete. Ak sa teda v poviedkach tejto knihy stretávame s náznakmi biblickej osudovosti rovnako ako s náznakmi satanizmu, musíme ich vyvážiť pozitívnou poéziou (nádherná poviedka *Malý princ*), alebo uvedomením si obyčajného existenciálneho strachu z bytia (poviedka *Keď pôjdem cez údolie* s katarzným účinkom, keď sa spoveď postavy končí priznaním *„zhrešila som, lebo sa bojím“*). V každej z poviedok však Karpinský ide „na doraz“: jeho vecné analýzy sídliskovej reality s prenikajúcimi hypermarketmi, či symbolizujúce posolstvá všeobecne známych antických bájí a biblických príbehov sa prenášajú do všeobecnosti, alebo naopak – vzdelané sebareflexie sa projektujú do realít dneška, aby upozorňovali, zviditeľňovali a možno aj apelovali, ale najmä – aby objavovali tajomstvá skryté pod ľahostajným plynutím každodennosti. A osobitnú analýzu by si zaslúžil i sám názov knižky. ***Nanebonevzatie***: je to konštatovanie skepsy, hriechu, prekliatia, výstrahy, varovania, katastrofy alebo reálnej nádeje? Prirodzene, vo vzťahu k dnešnému skeptickému, hriešnemu, prekliatemu, vystrašenému alebo dúfajúcemu človeku.

Karpinského poviedky sú plné osamelých ľudí bojujúcich so svojimi tajomstvami. Frekventované postavy starých žien, tajomných Cigánov, skrachovaných spasiteľov, katastrofických vizionárov s ťažkým nákladom ťažkých tajomstiev sa predierajú decentným Karpinského humorom, pričom nestrácajú nič zo svojej zlovestnej autenticity a existenciálnej vyzývavosti. Spolu s autorovou poetickosťou, prepracovanou štylistikou a schopnosťou spájať nespojiteľné vytvárajú pôsobivé obrazové univerzum, v ktorom detaily žijú vďaka premyslenej a precítenej stratégii spisovania a celková stratégia sa stáva životaschopnou vďaka svojej pluralitnej potencialite.

Alexander Halvoník

ISSN 1210 - 1982, ISSN 1336 - 247X

ZRKADLÍME

„...keď som bol malý, celé hodiny som sedel na dlážke v kuchyni a čítal som tam. Moja mama mi hovorila: „Nečítaj už toľko, pokazíš si oči!“ A teraz som trochu smutný, lebo môj vnúčik nechce čítať. Zaujíma ho len ragby. Ale tie krásne slovenské knižky možno zmenia jeho názor na knihy.“

Umberto Eco TV oko 15/2010

KDE BOLO

- **Knižnica pre mládež mesta Košice** – beseda so spisovateľom Michalom REPOVSKÝM a ilustrátorom Jozefom JURKOM – 30. marca
- **Kníhkupectvo Panta Rhei na Poštovej ulici v Bratislave** – prezentácia knihy rozhovorov Jána ŠTRASSERA ***Rok Lasicu*** – 14. apríla
- **DK Zrkadlový háj v Bratislave** – prezentácia knihy Tatiany MELASOVEJ ***Tovar*** – 14. apríla
- **Omama Shop Café v Bratislave** – prezentácia knihy Ľubomíra SMATANU ***Jánošíci s těžkou hlavou*** – 14. apríla
- **Hotel Bojnický vínny dom** – prezentácia knihy ***Pečieme s Teleránonom*** – 12. apríla
- **Slovenské technické múzeum v Košiciach** – prezentácia knihy Mira BIELIKA ***Neskutočnosti - benátsky diptych II*** – 12. apríla
- **Gazdovský dvor v Turej Lúke** – prezentácia knihy ***Slivovica a jej miesto v živote starích Mijafcov*** – 10. apríla
- **Divadlo Jána Palárika v Trnave** – prezentácia knihy Milana JEDLIČKU ***Portrét básnika*** - výber z poézie – 16. apríla
- **Materské centrum Macko v Bratislave** – tvorivé stretnutie s Danušou DRAGULOVOU-FAKTOROVOU – 17. apríla
- **Knižnica pre mládež mesta Košice** – beseda so spisovateľkou pre deti Gabrielou FUTOVOU – 21. apríla
- **Kníhkupectvo Panta Rhei na Poštovej ulici v Bratislave –** stretnutie s Vladimírom ONDRUŠOM autorom knihy ***Atentát na nežnú revolúciu*** – 21. apríla
- **Knižnica pre mládež mesta Košice** – beseda so spisovateľom Romanom BRATOM – 23. apríla
- **Univerzitná knižnica v Bratislave** – čitateľská súťaž pre stredoškolákov Kniha môjho života – 27. apríla

KDE BUDE

- **Klub Trezor divadla Astorka –** prezentácia knihy viedenského a pomoravského dialektu Manfred CHOBOT **–** Marián HATALA: ***nic neš tyjátr – niks ois teata –*** 3. mája od 18.00
- **Bibiana-medzinárodný dom umenia pre deti, Panská 41 v Bratislave** – výstava Najkrajšie knihy Slovenska 2009 – do 9. mája
- **Klub slovenských spisovateľov v Bratislave** – autorské čítanie emila HOLEČKA z knihy ***Havranka*** uvedú Ján TUŽINSKÝ a Pavol JANÍK – 11. mája o 15.00
- **Mozartova sála Rakúskeho veľvyslanectva, Ventúrska ul., Bratislava** –SO NICHT! – sentimentale Geschichten / TAK NIE! - sentimentálne príbehy, Andreas Weber (Linz) v preklade Mariána Hatalu, ktorý podujatie dvojjazyčne moderuje – 11. mája o 18.00
- **Slovmag Lubeník v Revúcej** – odborný seminár k 150. výročiu narodenia Martina Kukučína – 14. mája o 9.00
- **Slovenské národné múzeum v Bratislave** – výstava Cesty slovenskej knihy Od Proglasu k postmoderne – do 30. mája

Básnik Ján Buzássy oslávil 75. narodeniny v Univerzitnej knižnici v Bratislave. Medzi účinkujúcimi v poetickom programe boli aj kolegovia literáti – Daniel Hevier, Igor Hochel, Dušan Dušek, Ľubomír Feldek a Erik Ondrejička. Ďalší boli medzi gratulantmi. **Foto Peter Procházka**

Stredy v Panta Rhei na Poštovej

V stredu 14. apríla predstavila Gabriela REVICKÁ v Panta Rhei na Poštovej v Bratislave svoju knihu ***Momenty zo života vydatej ženy*** (Talentum). Uvedenie nového titulu moderoval Dado Nagy, medzi čitateľov ho vyprevadili Alena Heribanová a Dagmar Dianová šalátom a lupienkami z muškátov.

Posledná aprílová streda, 28. 4., je zabookovaná o 17.00 pre Henrietu MORAVČÍKOVÚ a jej knihu ***Nová slovenská architektúra*** (Vydavateľstvo Slovart). Ide o tému, ktorá posledných desať rokov polarizuje verejnosť nielen v Bratislave, takže sa núka ideálna príležitosť vypočuť si odborníčku alebo zapojiť sa do diskusie.

Moje mesto budúcnosti

Spolok architektov Slovenska v spolupráci s British Council a občianskym združením Archimera vyhlasujú národnú literárnu súťaž na tému Moje mesto budúcnosti s cieľom vzbudiť najmä u mladých ľudí záujem o architektúru, priblížiť im problematiku architektúry a súčasne získať ich názory na budúce formovanie slovenskej architektúry a urbanizmu.

Súťaž je určená občanom Slovenskej republiky, jednotlivcom (autorovi, autorskému kolektívu) do 35 rokov. Dosiaľ nepublikované práce v ľubovoľnej literárnej forme napísané fontom Times New Roman 12 (riadkovanie 1,5) v rozsahu maximálne 5 normostrán t.j. 9000 znakov musia zodpovedať téme. Súťažné texty v troch identických tlačených kópiách a digitálnej podobe na CD nosiči spolu s vyplnenou prihláškou treba doručiť poštou (rozhoduje pečiatka na poštovej zásielke) alebo osobne do 9. júla 2010 na adresu: Spolok architektov Slovenska, Panská 15, 811 01 Bratislava.

Prihláška do súťaže aj podrobnejšie informácie sú na www.britishcouncil.sk a www.sasarch.sk.

Vyšla kniha Milan Rúfus

Dlho očakávaná kniha o najväčšom slovenskom básnikovi posledných desaťročí Milanovi Rúfusovi (10. 12. 1928 – 11. 1. 2009), ktorú napísal PhDr. Imrich Vaško, CSc., (8. 11. 1936 – 9. 2. 2010), rodinný priateľ Rúfusovcov, je už od začiatku apríla v kníhkupectvách. Vydavateľstvo Slovenský spisovateľ ju predstavilo 20. apríla v Panta Rhei na Poštovej v Bratislave za prítomnosti „osudových“, ale predovšetkým milovaných dievčat básnika manželky Magdy a dcéry Zuzky. Riaditeľ vydavateľstva Martin Chovanec rozprával, že je to knižka, ktorú majster nechcel, lebo podľa neho je všetko o ňom v jeho poézii. Nakoniec súhlasil s Imriškom (Vaškom), ale odmietol čítať, čo jeho priateľ o ňom napísal. Aj autora zaskočila choroba a odišiel z tohto sveta skôr, ako knižku dokončil. Ako uviedol Martin Chovanec *„niekde pripomína len hrubý náčrt, ktorý by bol Imrich Vaško určite dopracoval, a je nedokončená. Napriek tomu sme ju vydali. Pretože je to najosobnejšia výpoveď o Milanovi Rúfusovi, aká kedy na Slovensku vznikla. A obsahuje mnoho faktov, ktoré čas akosi vyplavil z nášho vedomia.“*

Na prezentácii odzneli aj informácie o iniciatíve za vybudovanie dôstojného pamätníka Milana Rúfusa v Bratislave. Predstavujú ju podnikateľ Jozef Markulják, akademický maliar Ivan Pavle a vydavateľ Martin Chovanec. Najväčším problémom je vhodné a dôstojné miesto v Bratislave, v Starom Meste, kde Milan Rúfus prežil vyše päťdesiat rokov svojho života. *„Napriek tomu, že sa všade stretávame s pochopením a umelci sa pýtajú, kedy vyhlásime súťaž, za vyše roka, čo uplynulo od smrti Milana Rúfusa, sme v tomto smere nepokročili ani o piaď. Dôstojné miesto nemáme. A práve od miesta a jeho charakteru sa odvinie všetko – forma i veľkosť pamätníka. Vyhlasovať súťaž, zhromažďovať finančné prostriedky či dokonca chodiť s hotovou sochou po úradoch nepokladáme za zodpovedné a dôstojné. Ani v najmenšom však nie sme znechutení. Budeme rokovať a hľadať ďalej. Hneď ako pokročíme, budeme verejnosť informovať. Sme presvedčení, že náš najvýznamnejší básnik posledných desaťročí si dôstojný pamätník v hlavnom meste Slovenska zaslúži,“* povedal Martin Chovanec.

-bi-

150. výročie narodenia Martina Kukučína

150. výročie narodenia učiteľa, spisovateľa a lekára Martina Kukučína (17. 05. 1860 Jasenová – 21. 05. 1928 Pakrac pri Lipiku v Chorvátsku) je zaradené do kalendára kultúrnych výročí UNESCO na tento rok. Literárne informačné centrum v spolupráci s ďalšími inštitúciami pripravuje sériu podujatí venovaných nášmu veľkému spisovateľovi. Podrobnejšie tieto aktivity predstaví LIC na tlačovej besede 29. apríla 2010 o 10.00 v Klube slovenských spisovateľov, Laurinská 2, Bratislava.

Ako poslať hlas naj knihe?

Slovenská televízia v nedeľu 25. apríla odvysielala nominačný večer projektu Moja naj kniha. Máte obľúbenú knihu, s ktorou najradšej trávite voľný čas? Zahlasujte za ňu v celonárodnej ankete, zapojte sa do súťaží a vyhrajte množstvo kníh a ďalších vecných cien. Stačí, ak vyplníte hlasovací lístok a pošlete ho na adresu Slovenskej televízie alebo odovzdáte v kníhkupectvách siete Panta Rhei. Vyberať môžete len z kníh, ktoré vyšli v slovenčine, nezáleží na tom, či je to dielo slovenského alebo zahraničného autora, ani či je pre deti a mládež alebo pre dospelých. Musí to však byť beletria – romány, novely alebo zbierky poviedok. Z hlasovania sú vyňaté poézia, divadelné hry, odborná literatúra a Biblia. Hlasovať môžete do 9. mája na www.najkniha.sk, www.litcentrum.sk alebo hlasovacími lístkami, ktoré nájdete aj vo vybraných knižniciach, v kníhkupectvách Panta Rhei a v periodickej tlači. Z tohto prvého kola hlasovania vzíde 100 naj kníh Slovenska.

Jarné knihobranie

Vydavateľstvo Matice slovenskej spolu so Spolkom slovenských spisovateľov pripravilo 20. apríla v bratislavskom klube spisovateľov Jarné knihobranie. Stretli sa na ňom autori a ich priatelia a čitatelia a spoločne si pripomenuli vyjdenie až desiatich kníh. Šesť z knižiek, o ktorých sa na stretnutí hovorilo – Jozef Bob: ***Generáli***, Anton Hykisch: ***Rozkoše dávnych čias***, Drahoslav Machala: ***Iba more***, Štefan Moravčík: ***Záhorácky raj*** a Daniela Příhodová – Etela Farkašová: ***Klub slovenských prozaičiek Femina*** – sme už v Knižnej revue predstavili recenziami. Novšie sú tituly: Miroslav Bielik: ***Neskutočnosti***, Stanislav Háber: ***Oskár ide do neba***, Pavol Janík: ***Hovorca samého seba***, Teofil Klas: ***Raz prešlo radlom*** a Mikuláš Kočan: ***Totalita, moja láska***.

-r-

martinus.SK

Nevyužité myšlienky

Jar – to sú aprílové prehánky a májové mrazy zidealizované básnikmi.

Milan Kenda: Výlet do Satirónie, Daxe 2009

Juraj Dolník: Všeobecná jazykoveda
Opis a vysvetľovanie jazyka

Bratislava, VEDA 2009

Záujmové pole jazykovedy je v súčasnosti veľmi široké a pestré; aj táto humanitná veda totiž podlieha snahám o interdisciplinaritu. Potreba orientovať sa v tomto pozoruhodnom priestore sa dotýka predovšetkým lingvistov, sociálnovedne či kulturologicky zameraných odborníkov alebo vysokoškolských študentov, ale môže byť – samozrejme – príťažlivá aj pre širší okruh záujemcov. Oporu pri tejto orientácii môže poskytnúť nová – v lingvistických kruhoch už dlhšiu dobu očakávaná – publikácia profesora Juraja Dolníka ***Všeobecná jazykoveda*** s podtitulom ***Opis a vysvetľovanie jazyka***.

Autor sa zameriava predovšetkým na základné, východiskové teórie a témy, ktoré výrazne ovplyvňujú a podnecujú jazykovedné výskumy. Knihu koncipuje prehľadne a systematicky: od vymedzenia predmetu všeobecnej synchrónnej jazykovedy cez systémovú lingvistiku až po najnovšie explanačné teórie jazyka. Text je informačne nasýtený a poskytuje bohatú terminologickú bázu využiteľnú v praxi alebo štúdiu.

V kapitole o systémovej lingvistike sa otvárajú tradičné otázky vzťahu reči a jazyka, pričom sa prehľadne vyčerpáva oblasť systémového opisu jazyka, napríklad klasifikácia rečových a jazykových jednotiek, hlavné teórie nazerania na jazykový znak, dynamika jazyka, textová lingvistika atď.

Prechod k aktuálnym koncepciám tvorí časť *Od deskripcie k explanácii*, pre ktorú je príznačný filozoficko-úvahový štýl. Kladenie si otázok podľa prezentovaných tém podnecuje i čitateľovo uvažovanie a ponúka priestor na ďalšie riešenia, ako napríklad nazerať na jazyk a jeho nositeľov. Dôležité je pritom odhaľovanie povahy jazyka a jeho chápanie ako fenoménu tretieho druhu a zároveň jeho vysvetľovanie na základe princípov. Tie sa nehľadajú v jazyku, ale v mimojazykovej realite, bežnom živote a stávajú sa východiskom pre vysvetľovanie fungovania jazyka ako nástroja komunikácie, jazykových procesov, prvkov a pod. Hlavnými prezentovanými princípmi sú ekvivalencia, orientačná preferencia a prirodzená dominancia.

V ďalších kapitolách sú opísané východiská a pozadie kognitívnej lingvistiky (so zameraním na generatívnu gramatiku), pragmatiky, analýzy rozhovoru a sociolingvistiky. Nechýbajú tu riešenia ťažiskových otázok týchto disciplín, ich terminologická báza, vývojové tendencie a predovšetkým pri každej oblasti sa jasne črtá metodologická základňa – z globálneho aspektu ako objektivistický prístup v protiklade so subjektivistickým a tieto prístupy sú ďalej doplnené bližšími špecifikáciami.

I keď sa autor vracia k témam, ktoré v minulosti už spracoval, rozširuje ich, modifikuje (napríklad pohľad na systémovú lingvistiku alebo ekvivalenčný prístup k jazykovým javom) a zároveň pribúdajú nové. V závere načrtáva smerovanie k *egolingvistike*, ktorá ešte výraznejšie prepája jazyk s jeho nositeľom: *„Konečný cieľ poznávania však možno*

presunúť na samotného človeka položením otázky, čo vyplýva z lingvistického poznania jazykových prejavov interakčnej sebaprojekcie pre poznanie človeka.“

Publikácia prináša nielen pohľad na stav súčasného lingvistického výskumu a záujmu, ale aj autorovo ponímanie problematiky a vlastný príspevok k jej riešeniu. Nezostáva pritom *iba* v oblasti lingvistiky, zasahuje aj do filozofie, sociológie, psychológie či všeobecne „náuky o človeku“.

Lucia Anna Trubačová

Viera Kováčová, Dana Baláková, Jaromíra Šindelářová (eds.): Aspekty literárnovedné a jazykovedné II

Ružomberok, Filozofická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku 2009

Zborník ***Aspekty literárnovedné a jazykovedné II.*** (prvý zväzok vyšiel pred dvomi rokmi) je profilovaný ako zrkadlo spolupráce členov Katedry slovenského jazyka a literatúry KU v Ružomberku a ich externých spolupracovníkov. Už jeho názov napovedá, že sa člení na dve časti – literárnovednú a jazykovednú. Tieto časti sú vo svojich vstupoch ale hodnotovo nesúmerateľné. Kým oddiel literárnovedných príspevkov otvára pozitivisticky formovaný článok Kataríny Vilčekovej parafrázujúci doterajšie poznatky o publicistickej činnosti Andreja Radlinského (autorka údajne analyzuje Radlinského publicistiku; v zozname použitej literatúry neuvádza ani jeden primárny prameň), jazykovednú časť otvára dlhodobým empirickým výskumom, resp. štúdiom lingvistickej literatúry formovaný príspevok Oľgy Orgoňovej zacielený na výklad jazykových stratégií využívaných v slovenskom politickom dialógu.

Prvý dojem z prvej časti zborníka korigujú na sklbenie interpretácie a poetiky zamerané štúdie Jany Juhásovej *Litanická tvorba P. G. Hlinu v kontexte nadrealizmu a katolíckej moderny* a Edity Príhodovej *Tri máje Janka Silana*. Juhásová odkrýva Hlbinovo lavírovanie v prúde súvekých avantgárd. Ukazuje básnika ako tvorcu kresťanskej spirituality, ktorého poetika sa napriek zdanlivej príbuznosti formy verša napokon neprikloniла k nadrealizmu. Paradoxne, vo svojej poslednej tvorivej fáze sa Hlbina pokúsil o sklbenie kresťanského presvedčenia so socialistickým realizmom.

Príhodová sa zamerala na interpretáciu troch Silanových básní, ktoré vznikli v troch rôznych štádiách autorovej tvorby, a napriek tomu sémantikou svojho nadpisu naznačujú istú príbuznosť. Príhodová odhalila, že kým v prípade siedmeho sonetu zbierky *Sonety májové* išlo o sémantiku mája ako mesiaca lásky, báseň *Máj* zo zbierky *Kým nebudeme doma* odkazuje na mariánsku úctu a rovnomenná skladba z knihy *V zakliatej krajine* poukazuje na mesiac osláv robotníkov, pričom spojivom týchto textov je revitalizácia stabilizovaných významov a spirituálnych tradícií v ich veršoch.

Spomedzi jazykovedných príspevkov vyzdvihujeme štúdiu Aleny Bohunickej *Expresívnosť v mediálnej zábave*, ktorá zistila, že aj konvencionalizovaná metafora je účinným prostriedkom humoru, príspevok Jany Kišovej *O funkčnosti neologizmov*, ktorý odhaľuje rolu pragmatickej funkčnosti pri (najmä) preberaní slov z cudzích jazykov, a štúdiu Ludmily Stěpanovovej *Frazémy biblického původu*, v ktorej autorka zistila, že popri internacionálnych biblických frazeologizmoch jestvujú aj národne špecifické biblické frazeologizmy.

Osobitne nás zaujal príspevok Viery Kováčovej *K otázke vnútorného členenia sotáckych nárečí severovýchodného Zemplína*. Autorka si v jeho úvode overuje staršie dialektologické zistenia deliace sotácke nárečia na podvihorlatské a podlaborecké, definuje ich diskrétnytívne príznaky, aby na podklade vlastného terénneho výskumu spresnila ich morfologické špecifiká, a poukázala aj na špecifiká doteraz obchádzané. Pokúša sa o minuciózнejšie členenie sotáckych nárečí, pričom poukazuje na to, že perspektívu autonómnej životaschopnosti má podtyp s koncentrovaným výskytom špecifických prvkov v jazykovej stavbe svojho systému.

Zborník ***Aspekty literárnovedné a jazykovedné II.*** ukrýva popri zmienených štúdiách ďalšie, nemenej zaujímavé analýzy. Spomedzi literárnovedných zaujme stať Iva Haráka *Česká meziválečni spirituelní lyrika*, medzi jazykovednými pútajú našu pozornosť najmä štúdie Valerija Michajloviča Mokienka či práca Dany Balákovej. Každá z nich je pre slovenský kontext prínosnou.

Ružomberský zborník ***Aspekty literárnovedné a jazykovedné II.*** ukazuje, že záujem o výskum literárnovedných a jazykovedných otázok je neustále aktuálny. Katolícka univerzita v Ružomberku sa jeho vydaním pričinila o nadviazanie diskusie o témach katolíckej moderny a nadrealizmu, paremiológie, syntaxe, dialektológie či teórie vyučovania slovenského jazyka (Milan Ligoš). Je škoda, že editorky do tohto zväzku pripustili aj rýdzo kompilatívny článok. Rovnako tak oddiel recenzií v závere zborníka by mohol byť vynechaný. Degraduje zborník na účelovú publikáciu.

Peter Mráz

BIBLIOGLOSÁR

Thomas Brezina
HĽADAČI POKLADOV
Bratislava,
SPN – Mladé letá 2009
Preklad Marta Ličková

Známy moderátor rakúskej televízie a priateľ detí Thomas Brezina je súčasne aj plodným spisovateľom, oceneným mnohými významnými uznaniami. Hoci je už v zrelom veku, vidno, že detskej duši rozumie. Jedna zo série knižiek Hľadači pokladov pod názvom Poklady zo záhrobia podporuje v detských čitateľoch všetko, čo k ich veku patrí. Zmysel pre dobrodružstvo, férovú hru, dávku strachu, ktorú však hrdinovia statočne prekonávajú, hoci sú na cintoríne, alebo sa stretávajú s nevysvetliteľnými javmi. To všetko dotvára akoby mimochodom napínavý dej, najrozličnejšie zápletky a neuveriteľné súvislosti. Trojčatá PC, ChaCha a Floppi sprevádzajú svojho otca kúzelníka po celom svete a zhodou okolností sa dostanú k zásielke, ktorú pred sto rokmi ukryl na isté tajné miesto profesor Lehmgruber. Starý príbeh ožíva a deťom sa podarí niečo senzačné…

Francesa Simon
SPODKY GRÁZLIKA GABA
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009
Preklad Darina Zaicová

Opäť je tu náš starý kamarát Grázlik Gabo, tentoraz v značne prekérnej situácii. Nechce sa mu chodiť do školy, tak sa hodí na maródku. A pri tomto divadelnom výkone hrajú dôležitú úlohu spodky… Ale aj iné veci, napríklad veľmi zdravá a veľmi hnusná zelenina (prečo ho len nútia jesť tú burinu?), nezdravé a božské hranolčeky, skvelá pizza. Popritom bojuje Gabo s mnohými príkoriami, napríklad keď si zabudne slipy a na potvoru práve v ten deň majú v škole telocvik. Najväčšia blamáž však vznikne, keď to pošepká pani učiteľke a tá nahlas pred celou triedou zopakuje: Ááá, zabudol si si slipy… Veru ťažké chvíle čakajú nášho Grázlika Gaba, ale on z nich s vynaliezavosťou sebe vlastnou vykorčuľuje. Malí čitatelia sa od neho v tomto smere všeličo naučia. Rodičia, majte pochopenie!

Lucia Gianitsová-Ološtiaková
AKÉ I/Y SA PÍŠE?
Bratislava, Fragment 2009

Niektoré gramatické príručky sú také suchopárne, až to „byje do očý” a iné vás hneď chytia za srdce, lebo sa vám vďaka svojej hravosti a ľahkej pochopiteľnosti „vrijú do misle”. Keď si prečítate knižku ***Aké i/y sa píše?***, bude vám všetko jasné, aj to, aké hrúbky ste narobili v predchádzajúcej vete. Alebo ste to neboli vy? Nájdete tu vybrané slová a slová od nich odvodené, prehľadne zoradené v tabuľkách. V šikovnej príručke je množstvo cvičení so slovami, v ktorých treba doplniť i alebo y. Sú tu diktáty, doplňovačky, chybné texty, ktoré treba opraviť, precvičovania pádov, tvorenie slov, skloňovanie zámen a ďalšie jazykové lahôdky. Hravú a milú knižku odporúčame učiteľkám základných škôl ako vynikajúcu pomôcku, rovnako aj rodičom, ktorí si nevedia poradiť so svojimi ratolesťami.

-kuk-

KNIHA ROKA 2009
Konečné výsledky

	Počet hlasov
KNIHA ROKA	
1. B. Filan: Klimtov bozk – Vydavateľstvo Slovart	223
2. M. Rúfus: Ako stopy v snehu – Slovenský spisovateľ	220
3. J. Balco: Žlté ruže – Regent	218
4. J. Banáš: Zastavte Dubčeka! – Ikar	214
5. O. Malý: Mocipánov služobník – Tribun EU	156
DEBUT ROKA	
1. V. Strýček: Bankrot. Chcete prežiť? – Perfekt	299
2. M. Tuma: Čaša plná lásky – Knižné centrum	194
3. E. Khidayer: Arabský svet – Iná planéta? – Marenčin PT	91
4. I. Dobrakovová: Prvá smrť v rodine – Marenčin PT	69
5. G. Weissová: Diagnóza F 50 – Evitapress	41
VYDAVATEĽSTVO ROKA	
1. Ikar	234
2. Vydavateľstvo Slovart	215
3. Perfekt	197
4. Knižné centrum	142
5. Slovenský spisovateľ	98

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2010 **KNIŽNÁ REVUE**

1. Na **knihu roka** navrhujem:

.....
(autor, názov, vydavateľstvo)

2. Za **debut roka** navrhujem:

.....
(autor, názov, vydavateľstvo)

3. Za **vydavateľstvo roka** navrhujem:

.....

Meno a adresa odosielateľa: .....

.....

.....
(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2010 posielajte na anketových lístkoch, **NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH.**
Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2010. Uzávierka ankety je 15. marca 2011.

Vychádza

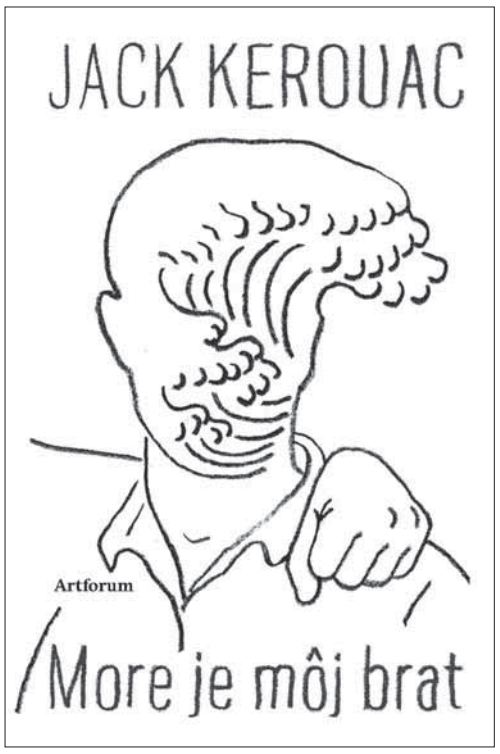

Jack Kerouac: More je môj brat

Dosiaľ nikde nepublikovaný román Jacka Kerouaca *More je môj brat* rozpráva o stretnutí dvoch mladých mužov a ich vzťahu k nekonečnému oceánu, stelesňujúcemu slobodu, ale i smrť; osamelosť, ale aj lásku. Prvého „priviedlo na more presvedčenie“, druhého „priviedol na more zmätok“.

Wesley – „mladý muž, ležérne oblečený v bielej košeli bez kravaty, v obnosenom zelenom gabardénovom saku, v čiernych nohaviciach a mokasínach, postál pred stánkom s ovocím a pozeral si, čo tam majú. V chudej ruke držal, čo mu ostalo z peňazí – dva štvrťdoláre, desaťcent a päťcent. Kúpil si jablko a pohol sa ďalej, zadumane ho žuvajúc. Všetko minul za dva týždne. Kedy sa už naučí byť šetrnejší? Osemsto dolárov za pätnásť dní – ako? kde? a prečo?“

Bill Everhart, skôr než stretol Wesleyho, „existoval nenútene, kultivovane, newyorsky. Bol usilovným študentom a mal bystrú hlavu. No nepokoj, ktorý kvasil v jeho radorečnej osobnosti za roky docentúry, nejasné popchýnanie v priebehu akosi bezvzruchového a sebauspokojujúceho života, to sa teraz ozvalo ako príval výčitiek. Čo to robí so svojím životom?“

Námorník prvej triedy Wesley Martin je celkom iný ako jeho druh, univerzitný učiteľ Bill Everhart. Spojí ich však túžba ocitnúť sa na nekonečných morských pláňach, túžba necítiť pod nohami tú skľučujúcu a obmedzujúcu pevnú zem, ale stáť na lodi menom Westminster, ktorá „pomaly cúvala z prístavného bazénu a zanechávala za sebou lenivo sa prevaľujúce víry. Prístavní robotníci a strážcovia stáli na vzďaľujúcej sa prístavnej plošine, ich práca sa skončila. Westminster znova vyrazil trúbenie na rozlúčku, dlhé, otriasajúce, hlboké burácanie, ktoré sa v odrazoch a opätovných odrazoch nieslo v rannom tichu ponad strechy dokov, ponad remízy a budovy na nábreží... Potom lodná skrutka zabafala znova, dolu zarachotil motor hriadeľa, keď nastavovali kormidlo, a Westminster pomaly, ťarbavo obrátil provu k Atlantiku. Hriadeľ ešte raz hlboko zaškrípal – a pomaly, hladko sa pohli k mínovej sieti v ústí prístavu, lodná skrutka hukotala v pravidelnom gargantuovskom rytme.“

Wesley radšej držal oči zatvorené. Prvý raz za dva týždne, odkedy odišiel z poslednej nákladnej lode, sa cítil pokojný a spokojný. Na nos mu sadla mucha, ale bol priveľmi lenivý, aby ju odplašil. Keď pomykal nosom a odletela, zanechala bodku vlhkého pocitu.

„Tu je to!“ zamrmlal Everhart víťazoslávne a znova bol preč.

Wesley tam sedel v driemotách a zmocnilo sa ho vzrušené očakávanie. O niekoľko dní späť na loď, ospanlivé bubnovanie lodnej skrutky, čeriacej dolu vodu, upokojujúce nadnášanie a klesanie lode, more, rozprestierajúce sa všade naokolo až k obzoru, výdatný, čistý špľachot provy, rozrážajúcej vodu... Dlhé hodiny záhaľky v slnku na palube, pozorovať hru mračien, uchvátený sýtym vlhkým vetríkom. Jednoduchý život! Seriózny život! Privlastniť si more, strážiť ho, vnoriť doň svoju dušu, prijať ho a milovať, akoby len ono bolo dôležité a existovalo! „PT Martin!“ Tak ho volali. „Je to celkom obstojný námorník, dobrý pracant,“ hovorilo sa o ňom. Cha-cha! Vedeli, že každé ráno, na poludnie a večer stáva hodinu na prove? Tušili niečo o tejto jeho hlbokej povinnosti, o tejto modlitbe vďaky Bohu, ktorý je väčšmi Bohom než hocijaký iný, ktorého nájdeme v knihami a oltármi zviazaných náboženstvách?

More! More! Wesley otvoril oči, no rýchlo ich zavrel. Chcel vidieť oceán, ako ho často vídal z okienka na prove, svet dvíhajúci sa vysoko nad okienko a potom klesajúci dolu, až umožní. pohľad na morskú oblohu – rovnako nespútanú a nádhernú ako more – a potom sa more zasa vzdúva hore. Áno, zvykol ležať na kóji s cigaretou a časopisom a celé hodiny sa díval z okienka a za ním bolo vzdúvajúce sa more, ustupujúca obloha. No teraz to nevidel. Bol tam vyrytý obraz Everhartovej izby, zastierajúci čisté zelené more.

No Wesley pocítil to vzrušenie a už ho neopustilo. Už onedlho triešťou bičovaný deň na sivozelenom severnom Atlantiku, na tom najdrsnejšom a najnáladovejšom z oceánov...

Siahol po cigarete a otvoril oči. Pred tvár slnka prišlo mračno, vtáky odrazu stíchli, ulica bola sivá a prevlhnutá. V susednej izbe zakašľal starec.

Everhart sa vrátil.

„Tak!“ povedal. „A je to...“

Wesley si prečesal rukou riedku čiernu rohož vlasov. „Čo je?“

Everhart otvoril zásuvku na bielizníku. „Spal si, môj krásny. Bol som u dekana a ten súhlasí. Myslí si, že si idem vydýchnuť na vidiek.“

Everhart zamyslene potľapkával vypratú košeľu, ktorú držal v ruke. „Urodzený švagor skučal, kým som nepovedal, že sa vrátim s toľkými peniazmi, aby to stačilo na ročné polnájomné a polpenziu. Nakoniec ho to celkom nadchlo...“

„Koľko je hodín?“ zazíval Wesley.

„Pol druhej.“

„No dokelu! Spal som... a snívalo sa mi,“ povedal Wesley a zhlboka si potiahol z cigarety.

Everhart k nemu pristúpil. „Takže tak, Wes,“ začal. „Idem s tebou – alebo skôr, vyplávam. Máš niečo proti, keď budeme spolu? Vieš, bojím sa, že sám by som bol stratený, odbory a všetko to papierovanie...“

„Ale choď, človeče!“ Wesley sa usmial. „Ideš so mnou!“

„Podajme si na to ruku!“ usmial sa Everhart a vystrel ruku. Wesley mu ju vážne stisol. Spečatené.

Everhart sa pustil so zúrivou energiou do balenia, smial sa a v kuse mlel. Wesley mu povedal, že vie o lodi v Bostone, ktorá vyráža do Grónska, a že obstarať si námornícke dokumenty je proces trvajúci niekoľko hodín. Ešte v to popoludnie plánovali vyraziť stopom do Bostonu.

„Pozri!“ zvolal Everhart a zdvihol ďalekohľad. „Ten sa na palube zíde!“ So smiechom ho hodil do kufra.

„Veľa vecí nepotrebuješ,“ poznamenal Wesley. „Ja si v Bostone kúpim kefku na zuby.“

„Tak si aspoň vezmem pár dobrých kníh,“ zvolal Everhart natešene a prihodil do kufra kopu zväzkov. „Grónsko!“ rozplýval sa. „Aké je to tam, Wes?“

„Ešte som ho nevidel. Preto tam idem.“

„Stavím sa, že sú to Bohom zabudnuté končiny!“

Wesley odfrčkol cigaretu von oknom. „Grónsko som ešte nevidel. Bol som v Rusku a na Islande. A v tridsiatom šiestom v Afrike, v jedenástich prístavoch na Zlatom pobreží. Čína, India, Liverpool, Gibraltar, Marseilles, Trinidad, Japonsko, Sydney, dokelu, bol som až v samom pekle a zasa späť.“

Dnu vošiel desaťročný Sonny Everhart a uprel pohľad na Wesleyho. „Ty si ten chlapík, ten námorník, s ktorým ide Bill?“

„To je môj malý brat,“ vysvetlil Bill, keď otváral dvere na šatníku. „Nevšímaj si ho. Je to taký faganisko!“

Sonny sa postavil proti veľkému bratovi v boxerskom postoji, ale ten len hravo zamihal rukami a vrátil sa k baleniu.

„Myslí si, že je bohvieaký chlap,“ vyhlásil Sonny. „Ešte rok a zmastím ho.“ Aby to dokázal, urobil premet cez kreslo, stonajúce pod ťarchou kníh, dopadol na nohy a ostal ako zapichnutý a ľahostajný.

„Skúsme, aké máš svaly,“ vyzval ho Wesley.

Sonny k nemu podišiel a napol malú ruku. Wesley mu ju oblapil chudými hnedými prstami, uznanlivo žmurkol a kývol hlavou na staršieho brata.

„Najviac šesť mesiacov,“ ubezpečil Sonnyho.

Sonny sa neskrotne zasmial. Wesley vstal a pomaly si obliekol sako.

„Videl si niekedy Nemca?“ spýtal sa Sonny.

Wesley si sadol na okraj veľkej stoličky. „Samozrejme,“ povedal.

„A nechcel ťa zastreliť?“

„Nie. Bolo to ešte pred vojnou,“ vysvetlil Wesley.

Sonny vyskočil a dopadol kolenami na stoličku. „Ale aj tak!“ zvolal.

„Nie,“ odvetil Wesley.

„Videl si niekedy ponorku?“

„Hm.“

„Kde?“

„Jednu som videl pri myse Hatteras. Potápali naše lode.“

„Čo si urobil?“

„Skočil som za korytovú palubu, kamoš.“

„Cha-cha! To je názov pre palubu! Korytová paluba! Korytová!“

Wesleymu sa v mĺkvom úsmeve rozšírili oči. Položil Sonnymu na hlavu ruku, pomaly mu ňou hojdal a vrčal. Sonny odskočil a priplesol lakte k bokom. „Pif! Pif!“ vyštekol, mieriac ukazovákmi. Wesley sa chytil za prsia a zatackal sa.

„Pif! Pif! Pif! Už si prederavený!“ povedal Sonny a sadol si na posteľ.

Wesley si zapálil ďalšiu cigaretu a prázdny balíček odhodil do koša. Vysvitlo slnko a v náhlej oslnivosti popoludňajšieho zlata lialo do izby teplo.

„Môj otec opravoval lode,“ pokračoval Sonny. „Videl si niekedy môjho otca?“

„Nie,“ odvetil Wesley.

„Tak poď,“ vyzval ho Sonny. „Je tu.“

Everhart, ktorý sa prehrabával v šatníku, nepovedal nič, a tak sa Wesley vydal za Sonnym cez šerú chodbu do inej izby.

Tá mala výhľad na vnútorný dvor budovy, takže miestnosť, ktorá by bola aj tak tmavá, navyše nerozjasňovalo nijaké slnko. Pri okne sedel veľký muž v hnedom župane a fajčil fajku. V izbe bola veľká posteľ, leňoška (v ktorej sedel otec), ešte jedno menšie kreslo, bielizník, otlčená truhlica a starodávne rádio s vonkajším reproduktorom. a to bolo asi tak všetko. Z tohto rádia vychádzala cez šum nezreteľná melódia.

„Hej, otec!“ zavolal Sonny. „To je ten námorník!“

Muž sa vytrhol zo snívania a uprel na nich červené, napoly omámené oči. Keď zaregistroval Wesleyho, obdaril ich žalostným krivým úsmevom a na pozdrav kývol rukou.

Wesley tiež kývol a pozdravil: „Dobrý deň.“

„Aký je chlapec?“ spýtal sa pán Everhart hlbokým drsným robotníckym hlasom.

„Dobrý,“ odvetil Wesley.

„Takže Billy ide s vami, čo?“ usmial sa otec a ústa sa mu žalostivo našpúlili, akoby usmiať sa znamenalo priznať si porážku. „Vždy som vedel, že toho maličkého poškrabka svrbia chodidlá.“

Wesley si sadol na peľasť postele a Sonny prebehol na jej koniec, odkiaľ im hrdo trónil.

„To je môj najmladší,“ povedal Sonnyho otec. „Bez neho by mi bolo poriadne smutno. Ostatní akoby na mňa zabudli.“ Krátko zakašľal. „Váš otec ešte žije, synak?“

Wesley sa oprel rukou o strakatú prikrývku. „Žije... Je v Bostone.“

„A vaša rodina odkiaľ pochádza?“

„Pôvodne z Vermontu.“

„Z Vermontu? Z ktorej časti?“

„Bennington,“ odvetil Wesley. „Otec tam mal dvadsaťdva rokov autoservis a pumpu.“

„Bennington,“ dumal starý Everhart a v rozpomínaní pokyvkával hlavou. „Cestoval som tadiaľ pred mnohými rokmi. Dlho predtým, ako ste prišli na svet.“

„Volá sa Charley Martin,“ dodal Wesley.

„Martin?... Jedného Martina som poznal, v Baltimore, Jacka Martina.“

Nastala odmlka, v ktorej Sonny pobúchal po kostre postele. Slnko opäť zbledlo a uvrhlo izbu do šerého prítmia. V rádiu zapraskalo.

Do izby prišla Billova sestra. O Wesleyho nezavadila ani jediným pohľadom.

„Je Bill u seba?“

Otec prikývol. „Asi si balí veci.“

„Balí si veci?“ skríkla. „Nehovor mi, že chce uskutočniť ten hlúpy nápad!“ Pán Everhart mykol plecami.

„Preboha, otec, ty mu to dovolíš?“

„Mňa do toho nič – má svoju hlavu,“ odvrkol otec pokojne a obrátil sa k oknu.

„Má svoju hlavu!“ napodobnila ho zlostne.

„Áno, má!“ zahučal otec a nahnevane sa zvrtol tvárou v tvár dcére. „Ja mu v tom nezabránim.“

Na okamih podráždene zovrela pery.

„Si jeho otec, nie?“ skríkla.

„Aha!“ zareval otec so zlomyseľným úškľabkom. „Takže teraz som otec rodiny!“

Sestra vybehla z izby s pobúreným odfrknutím.

„To je mi novinka!“ zahrmel za ňou otec.

Sonny sa nezbedne zachichotal.

„To je mi novinka!“ zopakoval si otec pre seba. „Pred rokmi ma odhodili do tejto izby, keď som už nemohol pracovať, a zabudli na mňa. Moje slovo v tomto dome roky nič neznamenalo.“

Wesley sa nervózne pohrával s lemom starého paplóna.

„Vieš, synak,“ ujal sa opäť slova zachmúrený pán Everhart, „človek je v živote užitočný, len kým niečo vyrába, kým nosí domov slaninu. Vtedy je otec, živiteľ a jeho slovo má v dome váhu. No len čo ostarne, ochorie a už nemôže robiť, šmaria ho do nejakého kúta,“ ukázal na svoju izbu, „a zabudnú naňho. Spomenú si, len keď mu chcú vynadať, že je stará otrava.“

Z Billyho izby doľahli rozvadené hlasy.

„Nebudem mu brániť, aby šiel na loď, ak chce,“ zašomral starký. „Dobre viem, že by som ho neodhovoril, ani keby som chcel, tak čo!“ Unavene pokrčil plecami.

Wesley sa chcel tváriť čo najnestrannejšie. Nervózne si zapálil cigaretu a trpezlivo čakal na príležitosť, aby z turbulentnej domácnosti vypadol. Škoda, že nepočkal Billa niekde v príjemnom chládku krčmy.

„Dnes už nie je na mori veľmi bezpečne, čo?“ rozmýšľal nahlas pán Everhart.

„Nie celkom,“ pripustil Wesley.

„No čo, Bill sa skôr či neskôr musí dostať do nebezpečenstva, či už v armáde, vo vojenskom námorníctve alebo v obchodnom. Všetkých mladých to čaká,“ povedal smutne. „V minulej vojne som chcel narukovať, ale nevzali ma – žena a deti. Lenže toto je iná vojna, idú do nej všetci chlapci.“

Sípavo sa naklonil a odložil fajku na okno. Wesley si všimol, že je celkom tučný, ruky mal však mocné, plné žilnatej sily, prsty hrčavé a veľkánske.

„Nezmôžeme nič,“ pokračoval pán Everhart. „My obyčajní ľudia sme stádo, ktoré vidieť, ale nepočuť. Necháme prachárov, nech začnú vojny, bojujeme v nich a ešte to milujeme.“ Upadol do nevraživého mlčania.

„Ale mám taký pocit,“ pokračoval s tým svojím našpúleným úsmevom, „že Billy ide pre zábavu. Billy, toho nikto neoblafne... Asi si hovorí, že byť na mori mu prospeje, či už podnikne jednu cestou alebo viac. Vyfarbia sa mu líca... Trocha mora a slnka. Po tieto roky lopotil. Vždy to bol taký milý chlapček s nosom v knihách. Keď mi pri Sonnym zomrela žena, mal dvadsaťdva, bol v poslednom ročníku – zasiahlo ho to, ale zvládol to. Ja som bol ešte v dokoch, tak som ho poslal ďalej za titulmi. Dcéra sa ponúkla, že sa s mužom prisťahuje a bude sa starať o malého Sonnyho. Keď si Billy dokončil vzdelanie – ja som vždy vedel, že vzdelanie je dobrá vec – prisahám, že ma neprekvapilo, keď dostal prácu na Columbii.“

Wesley prikývol.

Otec sa dychtivo nahol v kresle.

„Billy nie je na také veci, do akých ide,“ povedal s ustarostene zvraštenou tvárou. Vy vyzeráte mocný, už ste to robili, viete, čo a ako. Dúfam... Dozrite na Billyho... Viete, ako to myslím. On nie je...“

„Jasné, všetko, čo budem môcť,“ ubezpečil ho Wesley. „Samozrejme, že to urobím.“

„Veru budem pokojnejší, keď budem vedieť, že niekto skúsený naňho tak trocha dáva pozor... Viete, ako to myslím, synak.“

„Samozrejme,“ odvetil Wesley.

„Otcovské starosti,“ ospravedlňoval sa starký. „Prídete na to jedného dňa, keď vám takto budú odchádzať vlastné deti... Vtedy sa človek cíti nešťastný a, prisámbohu, aj nahnevaný. Ja už tomu nerozumiem – myslím celú tú potvorskú vec. Na začiatku je ružovolíci chlapček, potom rastie a ani sa nenazdáte, stojí pred vami a hudie si svoje až sa mu z kečky parí a potom je preč – preč na mnoho spôsobov...“

Úryvok z knihy, ktorá v preklade Otakara Kořínka práve vychádza vo vydavateľstve Artforum

Svieži dych autorskej jari

Jano Hargaš: Mám v pätách mafiu, Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010

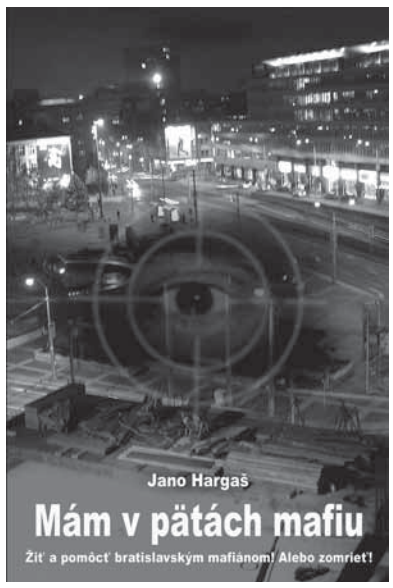

Jano Hargaš má dvadsať rokov, študuje žurnalistiku na Univerzite Komenského v Bratislave, napísal debutový román, ktorý sa vynikajúco predáva a dobre číta. Názov i autorská stratégia sú priamočiare a účinné. Hlavným protagonistom strhujúceho príbehu je niečo vyše štrnásťročný Peter Novák, tichý, slušný chlapec z dobrej rodiny, ktorý sa stane obeťou únosu slovenskej mafie. Nachádza však nečakaného pomocníka z radov samotných zločincov – a predovšetkým nachádza seba samého. Nevzdáva sa, aj s kufríkom, v ktorom sa zaiste skrýva niečo veľmi dôležité, ujde.

Na úteku sa potom odohráva väčšia časť knižky. V pohybe sledujeme bludnú púť hrdinu bratislavskými ulicami k Hlavnej stanici, elegantný takmer akčný skok na vlak, preplávanie rieky, peripetie v lese, pobyt na dedine. Pomedzi a počas viacero dynamických akčných scén – priamo na ulici, v škole či „klasickom" prostredí starého skladiska. Cestou stretáva zaujímavých ľudí – obetavého učiteľa Kolára, dobráckeho statočného tučniaka pána Jozefa, záhadnú, takmer rozprávkovú starenku, príjemne reálnu dievčinu menom Lenka, s ktorou zažije svoju prvú dedinskú silvestrovskú zábavu i bozk. K tejto priamočiarej línii autor pripája a preplieta ňou zlomkovitejšie vyrozprávaný osud Petrovej staršej sestry Dominiky, tiež obete podsvetia. Línie sa napokon stretnú v rozuzlení pre skúsenejšieho čitateľa predvídateľnom, možno až trocha „za vlasy logiky pritiahnutom", no o pôžitok z kombinovania vás nepripravím.

Vrátim sa radšej k všeobecnejšej charakteristike diela. Hargašov debut prezrádza jednoznačný talent. Nielen epický, ale i charakterizačný. Autor dokáže pomerne presvedčivo uchopiť postavy a vykresliť ich správanie v nečakaných situáciách. Línia venovaná Petrovi je v zásade koncipovaná ako pokus o zachytenie premeny a vyzrievania hlavného hrdinu. Tu musím podotknúť, že jednotlivé scény so šikovne prekreslenými detailmi sú uveriteľné, celku ale táto vlastnosť chýba, pretože autor navodil príliš veľkú zmenu v príliš krátkom časovom úseku s nadmieru vyhrotenými protikladmi. Hargašovi nestačí zmeniť Petra z obyčajného chlapca na „takmerakčného" hrdinu, nezabudne zdôrazniť, že protagonista sa v úvode bojí tmy, keďže zámožní rodičia majú auto, nikdy sám necestoval v MHD a pod. Perličky nesporne umocňujú efektnosť charakterového posunu na úkor dôveryhodnosti.

Hargaš ma príjemne prekvapil na rovine štýlu. Zovretý, hutný, miestami zaiskrí prirovnanie, v línii venovanej Dominike ponúka čitateľovi aj krátke poetickejšie ladené pasáže. Pravda, k štylistickej bravúre je ešte ďaleko – pričasto sa napríklad vyskytne zbytočné opakovanie rovnakých slov. Obratným spôsobom však narába so slovenskými reáliami, vlastné skúsenosti kombinuje s inšpiráciou v „načítanom", no prechod medzi oboma spôsobmi vonkoncom nie je nápadný.

Oči mi klala azda len autorova protipolicajná fóbia, ale možno ja som príliš naivný... V každom prípade, na väčšine plochy románu sa autorovi darí udržať tón skúseného či prinajmenšom zručného rozprávača. Napriek niekoľkým nedostatkom napísal Hargaš remeselne solídnu, sviežu príbehovú prózu. Pravdaže, hrozivotrpký presah Karikovho románu V tieni mafie tu budete hľadať márne. Dychtivé, miestami ešte len predsa naivné nasadenie iste zaujme mnohých čitateľov, túžiacich po rýchlo, ľahko čitateľnom texte. Popri Dominikovi Dánovi sa azda črtá sľubný autor žánra, ktorý slovenskí spisovatelia pričasto obchádzajú po špičkách.

Miloš Ferko

Nutnosť znovunájdenia

Veronika Šramatyová: untitled, Bratislava, Ars poetica 2009

Zísť z cesty, definovať (cestu, seba), odbočiť z cesty, zmeniť smer, určiť (sa) v rámci zdanlivo jednoduchej plochy – to sú základné atribúty poézie Veroniky Šramatyovej v jej prvej zbierke. Vydavateľstvo Ars poetica vydalo v poslednom čase zbierky autoriek, ako Katarína Kucbelová či Mária Ferenčuhová a hneď na začiatok treba priznať, že poézia Veroniky Šramatyovej sa spomínaným autorkám nevyrovná.

Šramatyovej texty pretrvávajú na povrchu jednoduchej bielej plochy, akoby sa autorka snažila maľovať namiesto písania: *„krehkosť podkladu / kde padá veta za vetou / neupozorní na labilnú úroveň, / nejasnú svetelnosť plochy, / klamlivé odtiene viet"*.

Autorka pracuje s pomenúvaním svetelnosti, plochy, písania na plochu, kde sa má v náznaku odohrať vzťah muža a ženy, redefinícia indivídua, hľadanie v *„archívoch osobných čŕt"*, označenie skutočnosti. Absentuje však akákoľvek intenzita, konkrétnosť a vnútorná dynamika textov. Básne sú statické, akoby samotný proces písania bol pre Šramatyovú len spisovaním hotových slov označujúcich vyabstrahované stavy ustrnutia subjektu. Šramatyová síce opisuje aj premeny, ktorými subjekt prechádza (alebo chce prechádzať a nemôže), ale aj tieto vo svojej podstate dynamické procesy vyjadruje len formou hotových slov, výsledku. Lyrický subjekt je nejasný, je ním možno autorka sama, väčšinou je rozšírený na „my", alebo celkom neurčitý, stráca sa vo všeobecnosti. Nutnosť znovunájdenia, určenia subjektu a jeho atribútov sa opakovane vynára v Šramatyovej textoch. Šramatyová sa však nevyhla zbytočnému dopovedávaniu, nadbytočným adjektívam... Jej básne síce neublížia, no ani nezasiahnu. Chýba im vnútorná intenzita a predovšetkým absentuje čo i len náznak dôvodu ich napísania.

Veronika Dianišková

Príbehy pavúka – hrdinu

Peter Gajdošík: Pavúčikove dobrodružstvá, Bratislava, SPN –Mladé letá 2010

Peter Gajdošík sa úspešne predstavil detským čitateľom knižkami Zverinec na siedmom poschodí a Zvieratko pre Tadeáša. Téma spolužitia so zvieratkami sa v najnovšej knižke ***Pavúčikove dobrodružstvá*** objavuje v trochu inej podobe. Autor si vybral prostredie ríše drobných zvierat a na rozdiel od predchádzajúcich knižiek sa ich dobrodružstvá neodohrávajú v ústraní panelákového bytu, ale priamo v prírode.

Život lúčnych zvieratiek patrí obyčajne k príťažlivým témam pre deti predškolského a mladšieho školského veku. Príťažlivo je stvárnený aj po vizuálnej stránke. Ilustrátorka Ľubica Suchalová pripravila inšpiratívne a trochu náročnejšie čítanie obrázkov. Obrázky sa vyznačujú mnohorakosťou, variabilitou: niektoré sú len výtvarným „zamyslením" nad spletitosťou pavučinky, pavučinkovaním pocitov, iné symbolicky zastupujú nálady postáv, skratkovito vyjadrujú kľúčové okamihy. Cenným prístupom je integrácia textu do výtvarného zobrazenia i textový kaligram.

Hlavnou postavou je sympatický pavúk križiak Gedeon. Ako pravý Gedeon nejde pasívne s pavúčím davom, ale objavuje v sebe hrdinské ambície. Odmietne byť dravým a stáva sa rytierskym pavúkom ochrancom, a teda vegeteriánom. Autorovi sa podarilo vytvoriť z Gedeona postavičku, s ktorou sa detský čitateľ ľahko stotožní. Príbehy sa vyznačujú prehľadnou štruktúrou a využitím princípu opakovania, ktorý deti v tomto veku obľubujú. Postava Gedeona sa charakterovo významnejšie nevyvíja, skôr slúži ako jednotiaci element príbehov na lúke. Z hľadiska výstavby príbehu sú podstatné Gedeonove skutky. Autor ich používa pri rozuzlení a sú svedectvom jeho priateľskosti a obetavého charakteru. Tento jednoduchý model má svoje opodstatnenie: príbehy majú byť totiž aj dôkazom toho, že sa dá žiť inak, než sa za generácie pavúkov ustálilo. Je možné byť prospešným zvieratkom a dobrým priateľom.

Timotea Vráblová

CITUJEME ...

„Edo a Jožo naďalej robili zberačov trusu. V druhej polovici septembra bolo na ostrove chladnejšie a bolo cítiť, že leto skončilo. Od severu Hurónskeho jazera vial nepríjemný vietor. Lístie na stromoch žltlo, turistov začalo ubúdať, v prístave kotvilo oveľa menej jácht, ale v uliciach príliš konského trusu neubudlo. Edo ho ako vždy zberal aj na rušnej Hlavnej ulici. So svojím Hatatitlom zastavil na konci ulice. Vysadol, vzal lopatu a chcel nabrať kôpku trusu. Trus ležal vari šesť krokov od kaviarenskej terasy. Zrazu sa Edo zháčil, odložil lopatu späť do kontajnera a zanechal konský trus na ceste. Okamžite si to všimol majiteľ kaviarne, pribehol za policajným strážnikom a udal ho..."

Fero Rajec: Trus natruc!
Vlastným nákladom 2010

Poézia skutočne jestvuje

Rudolf Jurolek: Smrekový les, Levoča, Modrý Peter 2009

Poézia ako spôsob vnútornej očisty, aj tak by sa dala označiť tvorba básnika a vydavateľa v jednej osobe, Rudolfa Juroleka. Šiestu básnickú zbierku autor uvádza citátom od Johna Maxwella Coetzeeho, čím naznačuje, že v tejto zbierke bude reč najmä o kráse: *„...cítila tú strašlivú melanchóliu tých, čo trávia svoje dni uprostred neznesiteľnej krásy a vedia, že jedného dňa zomrú."* U Juroleka je to krása skrytá v detailoch, v prechádzke lesom, vo farbe oblohy, v dozrievaní lesných plodov, v tanci odkvitajúcich listov stromov. Je to krása žiarivá aj smutná, no vždy dotýkajúca sa vnútra lyrického subjektu. Už názov ***Smrekový les*** je dôkazom toho, že vplyv prírody ako konštantnej inšpirácie autorových diel je stále intenzívny. Príroda ako synonymum života, jeho zániku, vzniku i znovuzrodenia, je tu častokrát schopná lepšie vyjadriť pocity ako ich presná konkretizácia. Najmä v prvej časti zbierky, nazvanej *Zosnovanie neba*, pracuje autor s už spomínaným vnímaním detailov: *„Aha, ako pomaly, / dlho a stále nanovo / dozrieva plod: bobuľka šípky. / Nikdy to nebude nič viac, / vždy len tá istá červená bobuľka: / to je všetko"*. Inšpiráciu však nenachádza len v prírode, ale aj v poetike jednoduchých vecí a bežných úkonov z každodenného života. Z jeho veršov, akokoľvek stroho a úsečne môžu na prvý dojem pôsobiť, vyžaruje hlboká pokora a láska nielen k životu všeobecne, ale najmä jeho celkovému prežívaniu. S básňami príjemne harmonizujú čiernobiele ilustrácie Vladimíra Jeníka.

Minimalizmus najpresnejšie charakterizuje túto zbierku – schopnosť niekoľkými slovami na relatívne malom priestore štyridsiatich strán vytvárať pozoruhodné obrazy, ktoré si napriek jednoduchosti zachovávajú silu a neskĺzavajú do klišéovitosti: *„Mnohého sa musím vzdať, veľa toho musím nemať, / aby som pochopil strom, vnikol do modroty* modrej". K čiastočnému odklonu od tematizácie krásy dochádza v druhej časti zbierky *Byť je ľudské*. Väčší priestor tu má reflexia ukončeného vzťahu, radosť strieda v tlmenej podobe smútok, no nikdy to nie je smútok bezhraničný, len jeho konštatovanie. Opäť sa objavuje motív kolobehu – staré strieda nové. V pozadí textu badať bolesť, respektíve ľútosť za tým, čo bolo a snahu o oslobodenie. Autor však dokáže ustrážiť hranicu medzi prílišným sentimentom a vecnosťou – z jeho veršov cítiť súčasne osobnú zainteresovanosť, ale aj citlivý nadhľad a odstup, čo je pre mňa znakom vyspelého písania.

Nová zbierka Rudolfa Juroleka ho znovu potvrdzuje ako vnímavého človeka, schopného postrehnúť krásu v najčistejšej podobe.

Veronika Svoradová

Svedectvo o reportážach z krajín radostných zajtrajškov

Anton Lauček: Svedectvo reportáží z „krajín, kde vychádza slnko", Ružomberok, M-servis 2009

Sú texty, o existencii ktorých by ich autori s odstupom času radšej pomlčali. Medzi ne patria reportáže z krajín, kde vychádza(lo) slnko. Z krajín nám ideologicky svojho času blízkych: Sovietsky zväz, Čína, Kórea, Mongolsko, ale aj s komunizmom zápasiace Grécko. Zachytenie zážitkov z týchto častí sveta bolo pre viacerých slovenských prozaikov nevyhnutnou métou na ceste k etablovaniu sa v priestore socialistickej kultúry v úvode 50. rokov 20. storočia. Nimi skoncipované rozprávania sú plné ideologického skresľovania. Sú to zároveň aj texty umelecky komponované. Lauček to vníma, nesnaží sa ale ním čítaných autorov ospravedlňovať. Jeho cieľom je prostredníctvom interpretácie naratívnych záznamov z krajín ešte budujúcich, resp. už zveľaďujúcich vybudovaný komunizmus napísaných Andrejom Plávkom, Františkom Hečkom, Vladimírom Mináčom, Kristou Bendovou, Vladimírom Ferkom, Rudolfom Mrlianom, Ladislavom Mňačkom a Zorou Jesenskou analyzovať ich literárny aspekt. Je prirodzené, že sa pri tom nevyhol mimoliterárnemu kontextu. Vníma ho kriticky, demaskuje politické, pseudokultúrne a pseudoumelecké činitele ovplyvňujúce autorské videnie „skutočnosti". Lauček postrehol, že onou „skutočnosťou" je túžba po nej.

Reportáže *V krajine šťastných ľudí* (Plávka), *Moskva – Leningrad – Jasná Poľana* (Hečko), *V krajine, kde vychodí slnko* (Mináč), *Grécko žaluje* (Bendová), *Tajfún je dobrý vietor* (Ferko), *Láska bez hraníc* (Mrlian), *Ďaleko je do Whampoa* (Mňačko) či *Cesta do Moskvy* (Jesenská) môžeme vnímať ako nepodarený pokus o fikciu. Môžeme sa pri ich čítaní aj zasmiať. Časový odstup a súčasné spoločenské podmienky nám to, našťastie, dovoľujú. Všetky reportáže sú plné absurdných obrazov rôznorodých mičurinov, kolchozníkov, úderníkov a pod. Ale môžeme pri nich aj plakať. Rozhorčovať sa. Alebo sa pýtať na dôvody ich zrodu. Všetky Laučekom recipované reportáže je možné odsúdiť ako prejav pätolízačstva smerujúci k súvekej štátnej moci. Alebo zmierlivo nazerať ako výsledok viery ich tvorcov v správnosť vtedajších ideí: napríklad adorácia mongolského pastiera čítajúceho si pri pasení svojho stáda knihy ruských klasikov... Reportáže z krajín, v ktorých už včera bolo lepšie, ako bude u nás zajtra, sú objektívne pokriveným zrkadlom obdobia, v ktorom sa nádej miešala s demagógiou. Laučekova kniha nám môže byť pri ich čítaní sprievodcom. Z jej analytického záveru sa dozvieme mnoho upresňujúcich informácií o poetike socialistického realizmu aplikovanej v žánri reportáže. Deficitom knihy ale je, že jej autor sa o to nepokúšal aj parciálne. Svoj výklad vo väčšine kapitol komponuje ako jednoduché prerozprávanie obsahu doplnené o pozitivistický prehľad ideologicky determinovaných miest v daných textoch. Každá kapitola jeho práce by si žiadala samostatný analytický komentár. Strohé postrehy v záveroch častí nimi, žiaľ, nie sú, a už tobôž nimi nie je výrok *„toto nepotrebuje komentár"* (s. 19). Úryvky z reportáží, z ktorých kričí poetika socialistického realizmu síce majú schopnosť vypovedať aj samostatne, ale uspokojiť sa s tým by autor vedeckej práce určite nemal.

Peter Mráz

Knihy v predaji

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

MURRAY, Andrew
Škola poslušnosti. Z angl. orig. prel. neuvedený
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2009. 1. vyd. 120 s. Brož.
Úvahy o kresťanskom živote.
ISBN 978-80-89279-22-7

Náboženské výlevy
Trnava, Spolok sv. Vojtecha – VOJTECH 2009. 1. vyd. 1937 s. Viaz.
Upravené Náboženské výlevy A. Radlinského podľa súčasných dokumentov cirkvi.
ISBN 978-80-7162-796-8

PASSERIN, Vladimír
Kristus v obraze stánku. 2. kniha Mojžišova 25 – 30
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2009. 1. vyd. 128 s. Brož.
Význam predmetov, úkonov a bohoslužby v Stánku zhromaždenia v Izraeli.
ISBN 978-80-89279-26-5

Spytovanie svedomia podľa Jána Pavla II. pre kňazstvo krstné a služobné. Zost. J. Jurko
Kapušany, Bens 2009. 1. vyd. 79 s. Brož.
Pomôcka pre kňazov.
ISBN 978-80-88998-80-2

Spytovanie svedomia pre moderného kresťana. Zost. J. Jurko, Š. Beňová
Kapušany, Bens 2009. 1. vyd. 63 s. Brož.
Príručka pre kresťanov.
ISBN 978-80-88998-78-5

21 Nekresťanské náboženstvá

WERNER, Karel
Náboženské tradice Asie II. Jihovýchodní Asie, Čína, Korea a Japonsko
Bratislava, CAD PRESS 2009. 2. rozš. a zrevid. vyd. 425 s. Viaz.
Sprievodca množstvom kultov, obradov, rituálov regiónu – spoľahlivá príručka náboženských hnutí.
ISBN 978-80-88969-30-3

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

31 Životné prostredie. Ekológia

Pustnutie krajiny – ochrana pôdy – krajinná ekológia. Zost. Ľ. Zaušková
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2009. 1. vyd. 385 s. Brož.
Zborník referátov zo seminára (B. Bystrica 9. 9. 2009).
ISBN 978-80-8083-923-9

32 Politika

Voľby do orgánov samosprávnych krajov
Bratislava, Merkury 2009. 1. vyd. 140 s. Brož.
Súbor platných predpisov.
ISBN 978-80-89143-94-8

34 Právo. Legislatíva

BECCARIA, Cesare
O zločinoch a trestoch. Z tal. orig. prel. Oľga Pažitková
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 135 s. Edícia Exempla iuris. Viaz.
Vrcholné dielo osvietenského právnika a filozofa, ktoré iniciovalo reformy právneho systému v mnohých krajinách a znamená začiatok dejín moderného trestného práva.
ISBN 978-80-8101-252-5

BRÖSTL, Alexander
Frontisterion
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 328 s. Brož.
Náčrt vývoja politického a právneho myslenia od antiky až po súčasnosť.
ISBN 978-80-8101-179-5

Európska sociálna charta
Bratislava, Epos 2009. 1. vyd. 47 s. Brož.
Revidované znenie.
ISBN 978-80-8057-817-6

HOLLÄNDER, Pavel
Filipika proti redukcionizmu
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 173 s. Brož.
Texty z filozofie práva – v spoločenských vedách sme svedkami prístupu založeného na redukcionizme, na viere v možnosť dospieť v sociálnych teóriách k fundamentálnym vysvetleniam založeným na jedinom východisku, autor s týmto úsilím polemizuje.
ISBN 978-80-8101-244-0

Notársky poriadok
Bratislava, IURA EDITION 2009. 1. vyd. 411 s. Brož.
Komentár a súvisiace predpisy.
ISBN 978-80-8078-298-6

Nový poľovnícky zákon s vykonávacou vyhláškou do vrecka
Bratislava, Epos 2009. 1. vyd. 238 s. Brož.
Zákon č. 274/2009 Z. z. a doplnení súvisiacich zákonov.
ISBN 978-80-8059-805-3

Princípy európskeho zmluvného práva
Bratislava, IURA EDITION 2009 . vyd. 366 s. Viaz.
Súbor dokumentov.
ISBN 978-80-8078-301-3

Zákonník práce s judikatúrou. Marec 2010
Bratislava, IURA EDITION 2010. 2. vyd. 333 s. Brož.
Zákon č. 311/2001 Z. z.
ISBN 978-80-8078-312-9

35 Verejná správa

Sociálna pomoc po novom 2. Zost. Jana Buchelová, Mária Filipová
Bratislava, Raabe Slovensko 2009. 1. vyd. 113 s. Brož.
Poradca pre samosprávu – je určený starostom/primátorom a sociálnym pracovníkom v miestnej samospráve.
ISBN 978-80-89182-35-0

39 Etnológia. Mravy a zvyky. Folklór

Ľudové klenoty. Zost. H. Támárová, H. Lindáková
Rožňava, Gemerská knižnica Pavla Dobšinského 2009. 1. vyd. 159 s. Brož.
Zborník ľudových múdrostí, rozprávok, povestí a spomienok - tradície a ľudové zvyky.
ISBN 978-80-88679-19-6

Ľudové piesne z Raslavíc. II. časť. Zost. B. Fornadľová
Giraltovce, Unipress 2009. 1. vyd. 210 s. Brož.
Príležitostné a cigánske piesne.
ISBN 978-80-969851-7-3

MÓSER, Zoltán
Gömör ködben, fényben
Rimavská Sobota, Gemersko-malohontské múzeum 2009. 1. vyd. 196 s. Brož.
Publikácia inšpirovaná krásami Gemeru.
ISBN 978-80-89455-01-0

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

40 Lingvistika. Filológia

DOLNÍK, Juraj
Všeobecná jazykoveda (Opis a vysvetľovanie jazyka)
Bratislava, Veda 2009. 1. vyd. 376 s. Viaz.
Monografia z oblasti lingvistiky, určená nielen odbornej verejnosti, venuje pozornosť témam zo systémovej a kognitívnej lingvistiky, lingvistickej pragmatiky i sociolingvistiky.
ISBN 978-80-224-1078-6

5 EXAKTNÉ VEDY

54 Chémia. Biochémia

ARNOLD, Nick
Chemický chaos. Z angl. orig. prel. Juraj Kubica. Ilust. Tony de Saulles
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. 1. vyd. 158 s. Edícia Príšerná veda. Brož.
Aktuálna náučná publikácia z úspešnej a populárnej edície pre deti s množstvom vtipných textov a komiksových obrázkov z oblasti chémie.
ISBN 978-80-8085-880-3

55 Vedy o Zemi

17. slovenské geodetické dni. Zost. A. Kopáčik, A. Sučíková
Bratislava, Komora geodetov a kartografov 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
Zborník abstraktov.
ISBN 978-80-969809-3-2

59 Učebnice

BERO, Peter – BEROVÁ, Zuzana
Zbierka úloh z matematiky pre 4. ročník ZŠ
Bratislava, Orbis Pictus Istropolitana 2009. Bez vyd. 64 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-7158-956-3

BRESTENSKÁ, Eva – ZORÁDOVÁ, Viera
Hravé počty 3 pre B variant špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 5. uprav. vyd. 96 s. Brož.
Učebnica pre pomocné školy.
ISBN 978-80-10-01654-9

DIENEROVÁ, Eva
Počítajme hravo 2
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 4. preprac. vyd. 79 s. Brož.
Doplnok k učivu matematiky.
ISBN 978-80-10-01645-7

HUŤKA, Vladimír – PELLER, František
Finančná matematika v exceli
Bratislava, IURA EDITION 2010. 5. uprav. vyd. 191 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-8078-320-4

KOLBASKÁ, Viera – JANISKOVÁ, Jarmila
Matematika pre SOŠ. 2. časť
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 1. vyd. 206 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01643-3

KOUBEK, Václav
Zbierka úloh z fyziky pre gymnáziá. 2. časť
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 1. preprac. vyd. 206 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01001-1

RIEČAN, Beloslav – ČUNDERLÍKOVÁ, Katarína
Matematika pre gymnáziá. Pravdepodobnosť a štatistika
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 6. oprav. a preprac. vyd. 111 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01520-7

SEDLÁKOVÁ, Eva – VALENT, Aladár – KOHÚTOVÁ, Mária
Chémia
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2010. 5. vyd. 223 s. Brož.
Súbor otázok na prijímacie skúšky.
ISBN 978-80-223-2767-1

ŠVEC, Pavel – KYSELOVIČ, Ján – TUMOVÁ, Ingrid
Biológia
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2010. 5. vyd. 166 s. Brož.
Súbor otázok na prijímacie skúšky.
ISBN 978-80-223-2768-8

6 APLIKOVANÉ VEDY

611 Populárna medicína

HOLTZ, Andrew
Dr. House. Z angl. orig. prel. Vladimír Hübner
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 253 s. Viaz.
Kniha z oblasti populárno-vedeckej literatúry, v ktorej autor, renomovaný americký novinár a odborník na témy zdravotníctva, konfrontuje prácu lekárov v svetoznámom seriáli Dr. House s reálnou prácou lekárov.
ISBN 978-80-220-1517-2

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

TOLLE, Eckhart
Nová zem. Z angl. orig. prel. Andrej Černický
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 212 s. Viaz.
Kniha duchovnej psychológie s podtitulom Uvedomte si zmysel svojho života, v ktorej autor inšpiruje čitateľov na ceste k duchovnému prebudeniu.
ISBN 978-80-551-2105-5

65 Kuchyňa. Potravinárstvo

PUSTELNIKOVÁ, Anastázia FDC
123 šalátov sestry Anastázie. Z poľ. orig. prel. Lucia Rakovanová
Trnava, Dobrá kniha 2010. 1. vyd. 149 s. Viaz.
Druhá kniha receptov od úspešnej poľskej rádovej sestry, ktorá vychádza v slovenčine: po receptoch sladkej kuchyne sa táto publikácia venuje šalátom (zeleninové, ovocné, cestovinové a mäsové).
ISBN 978-80-7141-681-4

67 Marketing. Manažment

GODIN, Seth
Moderné kmene. Z angl. orig. prel. Martin Štulrajter
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 144 s. Viaz.
Prístupnou formou napísaná publikácia o psychologických stratégiách moderného biznisu a vodcovstva.
ISBN 978-80-551-1920-5

7 UMENIE. ŠPORT. VOĽNÝ ČAS

70 Teória a dejiny umenia. Všeobecnosti

Just umenie. Aukcia súčasného umenia so zárukou
Bratislava, Nadácia Centrum súčasného umenia 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
Katalóg.
ISBN 2009

78 Hudba. Tanec. Scénické umenie. Iné múzické formy

Artis musicae exempla nova ritus Christiani 2. Zost. J. Lexmann
Bratislava, Ústav hudobnej vedy SAV 2009. 1. vyd. 119 s. Brož.
Zborník štúdií.
ISBN 978-80-89135-24-0

79 Šport. Voľný čas

HARVAN, Ladislav
Lyžiarske slávnosti vo Vysokých Tatrách
Vysoké Tatry, Slovenská lyžiarska asociácia 2010. 1. vyd. 198 s. Viaz.
Pamätnica Majstrovstiev sveta v roku 1970.
ISBN 978-80-970295-9-3

Kamošník. Z angl. orig. prel. Diana Ghaniová
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Zábavný farebný zápisník pre dievčatá (od 9 rokov) obsahuje obrázky, hry, samolepky a vystrihovačky.
ISBN 978-80-8089-337-8

Kronika Olympiády ľudských práv XI. Zost. V. Dolník
Bratislava, IUVENTA 2009. 1. vyd. 83 s. Brož.
Dokumenty z XI. ročníka Olympiády ľudských práv.
ISBN 978-80-8072-09-33

LIESKOVSKÝ, Jaroslav
Tridsať rokov v kimonách
Trnava, Karate klub Slovšport 2009. 1. vyd. 147 s. Viaz.
Dejiny klubu 1979 – 2009.
ISBN 978-80-970284-0-4

LIZUCH, Milan
ABC lavín
Bratislava, Horský internetový klub 2009. 1. vyd. 78 s. Brož.
Praktická príručka o rizikách lavín a o možnostiach záchrany.
ISBN 978-80-970269-5-0

MIKUŠIAK, Milan
Vzkriesenie mikulášskeho futbalu
Liptovský Mikuláš, M. Mikušiak 2009. 1. vyd. 106 s. Viaz.
Príbeh futbalového nadšenca.
ISBN 978-80-970224-3-3

POÓR, Tibor
Retro. Dunajskostredský futbal rokov osemdesiatych
Dunajská Streda, T. Poór 2009. 1. vyd. 203 s. Brož.
Futbalové spomienky.
ISBN 978-80-970236-9-0

ŠIMO, Marián
Zlatá za život
Bratislava, Slovenský olympijský výbor 2009. 1. vyd. 72 s. Viaz.
Príbeh olympijského víťaza Jána Zacharu.
ISBN 978-80-89460-00-7

WERNER, Karel
Hathajóga
Bratislava, CAD PRESS 2009. 1. vyd. 203 s. Brož.
Súbor jógových cvičení.
ISBN 978-80-88969-40-2

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

BÁBIK, Ján
Klenoty v tónoch. Úvod Miloš Kovačka
Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2009. 1. vyd. 261 s. Edícia Knihy do vrecka. Viaz.
Populárno-náučná kniha s podtitulom Slovenské hymnické piesne uvádza literárnovedné portréty viacerých slovenských spisovateľov s interpretáciou ich hymnickej tvorby – kniha obsahuje fotografickú prílohu.
ISBN 978-80-222-0578-8

BELLUŠ, Imrich
Školský lexikón slovenských spisovateľov
Bratislava, Príroda 2010. 1. vyd. 288 s. + CD. Viaz.
Praktický školský lexikón obsahuje údaje o približne 500 spisovateľoch Slovenska spolu s CD (abecedný zoznam 5700 slovenských literárnych diel).
ISBN 978-80-07-01819-8

VAŠKO, Imrich
Milan Rúfus. Doslov Martin Chovanec
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 128 s. Viaz.
Monografia, v ktorej vysokoškolský pedagóg a literát (1936-2010) čita-

teľsky a interpretačne rekapituluje tvorivé hodnoty poézie nášho významného básnika (1928-2009).
ISBN 978-80-220-1522-6

81 Poézia

HERBERT, Zbigniew
Fortinbrasov žalospev. Z poľ. orig. prel. Peter Milčák, Marián Milčák
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 414 s. Viaz.
Reprezentatívny výber z básnického diela Zbigniewa Herberta (1924 – 1998) sa opiera o osobnú autorskú antológiu, akú tento spisovateľ pripravil ešte pred sklonkom života.
ISBN 978-80-8101-262-4

82 Divadelné hry. Scenáre. Dramatické texty

„R“ (Dramatický sen so strieľaním do abecedy v 15 obrazoch). Z maced. orig. prel. Ján Jankovič. Doslov Ján Jankovič
Bratislava, JUGA (vydavateľstvo a agentúra J. Jankoviča) 2010. 1. vyd. 56 s. Brož.
Text drámy „R“ od súčasného macedónskeho autora s úvodnou štúdiou.
ISBN 978-80-89030-48-4

83 Román. Novely. Poviedky

ADIGA, Aravind
Biely tiger. Z angl. orig. prel. Danica Hollá
Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2010. 1. vyd. 223 s. Edícia Svetová tvorba. Viaz.
Román indického spisovateľa, ktorý zachytáva životné peripetie chlapca a neskôr chlapa Balráma a cez ne hovorí o súčasnej indickej spoločnosti. Autor získal za prózu prestížnu cenu Man Booker Prize 2008.
ISBN 978-80-222-0574-0

BECNELOVÁ, Rexanne
Milenka z Ružového útesu. Z angl. orig. prel. Marína Gálisová
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 232 s. Viaz.
Román o láske a vášni zo stredovekého Walesu, ktorým autorka završuje trilógiu o osudoch obyvateľov hradu Rosecliffe (predchádzajúce romány: Nevesta z Ružového útesu, Rytier z Ružového útesu).
ISBN 978-80-220-1504-2

BRADLEY, Alan
To najsladšie nakoniec. Prípad Flávie de Luce. Z angl. orig. prel. Oľga Ruppeldtová-Andrášová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 302 s. Viaz.
Detektívny príbeh, v ktorom jedenásťročná Flávia rieši záhadnú vraždu v záhone uhoriek v rodinnej záhrade a chce tak oslobodiť krivo odsúdeného otca.
ISBN 978-80-551-2077-5

FITZGERALD, Francis Scott Key
Krásni a prekliati. Z angl. orig. prel. Igor Navrátil
Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2009. 1. vyd. 335 s. Edícia Svetová tvorba. Viaz.
Román inšpirovaný láskou a manželstvom medzi F. Scottom Fitzgeraldom a Zeldou Sayrovou, ikonami džezu v 20. rokoch minulého storočia.
ISBN 978-80-222-0577-1

GARWOODOVÁ, Julie
Anjel strážny. Z angl. orig. prel. Mária Huttová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 312 s. Viaz.
Romantický príbeh o krásnej Jade a odvážnom markízovi Cainovi, o ich láske a nebezpečenstvách. Postavy tohto príbeh sú známe z románu Tajomná princezná (Ikar, 2009).
ISBN 978-80-551-2111-6

HARGAŠ, Jano
Mám v pätách mafiu
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 256 s. Viaz.
Románový debut študenta žurnalistiky na UK v Bratislave o štrnásťročnom chlapcovi, ktorý sa nedobrovoľne zapletie s mafiou.
ISBN 978-80-220-1520-2

KUCHTOVÁ, Jaroslava
Kašlem na život bez lásky
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 256 s. Viaz.
Druhý román spisovateľky o ambicióznej Alene a hľadaní zmyslu života.
ISBN 978-80-220-1515-8

LINDSEYOVÁ, Johanna
Môj milý darebák. Z angl. orig. prel. Katarína Bukovenová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 240 s. Viaz.
Romanca od známej spisovateľky tento raz zachytáva príbeh Rebeky z dvora kráľovnej Viktórie, ktorá sa zapletie do dvorných vzťahov a intríg.
ISBN 978-80-551-2054-6

SIDOR, Steven
Hrana zrkadla. Z angl. orig. prel. Karol Vlk
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 286 s. Viaz.
Triler, v ktorom sa uznávaný novinár Deering zmocní prípadu unesených dvojčiat, pričom stopy smerujú za hranice našej reality, k vodcovi zvláštneho kultu praktizujúceho čiernu mágiu.
ISBN 978-80-551-2036-2

84 Eseje. Prednášky. Iné písomné formy

ŠTRAUSS, Tomáš
Toto rozbiehajúce sa 21. storočie
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 238 s. Edícia Domino. Brož.
Esej o mnohorakých aspektoch súčasnej spoločnosti.
ISBN 978-80-8101-263-1

86 Literatúra pre deti a mládež

DUNCANOVÁ, Lois
Noviny pre psov. Z angl. orig. prel. Elena Diamantová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 174 s. Viaz.
Kniha známej americkej spisovateľky o pátraní po psoch, ktoré začali v mestečku Elmwood miznúť odvtedy, čo boli noviny Hav-hav zverejnené na internete.
ISBN 978-80-551-1918-2

RIORDAN, Rick
Percy Jackson – More oblúd. Z angl. orig. prel. Jana Veselá
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. 304 s. Viaz.
Druhá časť úspešnej fantasy o Percym, chlapcovi z New Yorku a zároveň synovi boha mora Poseidóna, ktorý na svojej výprave bojuje s mytologickými obludami.
ISBN 978-80-8089-340-8

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

91 Zemepis. Turistika. Cestovanie

Bali do vrecka. Z angl. orig. prel. J. Klaudová
Bratislava, Svojtka&Co 2009. 1. vyd. 160 s. Brož.
Sprievodca.
ISBN 978-80-8107-124-9

HEELER, Donna
Miláno do vrecka. Z angl. orig. prel. R. Javorská
Bratislava, Svojtka&Co 2009. 1. vyd. 200 s. Brož.
Sprievodca.
ISBN 978-80-8107-123-7

92 Biografie. Rodokmene

GRÖSSINGOVÁ, Sigrid-Maria
Muži okolo Sisi. Z nem. orig. prel. Elena Diamantová. Verše preložila Jana Kantorová-Báliková
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 239 s. Viaz.
Kniha životopisných portrétov mužov, ktorí zohrali v živote Sisi, rakúskej cisárovnej Alžbety (1837-1898) dôležitú úlohu.
ISBN 978-80-551-2119-2

93 Dejiny civilizácií

KRIWACZEK, Paul
Jidiš civilizace. Z angl. orig. prel. do češtiny Kateřina Hladká, Marie Holá
Praha, Nakladatelství Slovart 2010. 1. vyd. 347 s. Viaz.
Prierez civilizáciou aškenázskych Židov.
ISBN 978-80-7391-261-1

94 Dejiny sveta. Dejiny Európy

ČIERNA-LANTAYOVÁ, Dagmar
Tradícia a dejiny
Bratislava, TYPOSET 2009. 1. vyd. 270 s. Brož.
Vybrané otázky zo slovensko-maďarských a slovensko-ruských vzťahov (1934 – 1949).
ISBN 978-80-970302-0-9

HOLEC, Roman
Coburgovci a Slovensko
Bratislava, Kalligram 2010. 1. vyd. 463 s. Viaz.
Pôsobenie rodu Coburg-Koháry na slovenskom území od začiatku 19. storočia až do roku 1944.
ISBN 978-80-8101-249-5

96 Dejiny Slovenska a Česka

JABLONICKÝ, Jozef
Fragment o histórii
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 598 s. Viaz.
Výber z diela 1989 – 2009.
ISBN 978-80-8101-242-6

KRAJČOVIČOVÁ, Natália
Slovensko na ceste k demokracii
Bratislava, Prodama 2009. 1. vyd. 267 s. Brož.
Súbor vybraných štúdií.
ISBN 978-80-89396-01-6

MICHELA, Miroslav
Pod heslom integrity
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 267 s. Brož.
Slovenská otázka v politike Maďarska 1918 – 1921.
ISBN 978-80-8101-261-7

Slovenské národné povstanie 1944. Zost. S. Mičev
Banská Bystrica, Múzeum SNP 2009. 1. vyd. 208 s. Viaz.
Prípravy a priebeh Povstania – štúdie a chronológia.
ISBN 978-80-970238-3-6

TKÁČ, Marián
Pravdivý slovenský príbeh
Bratislava, Post Scriptum 2009. 1. vyd. 237 s. Viaz.
Putovanie slovenskými dejinami.
ISBN 978-80-969850-2-9

97 Dejiny slovenských regiónov a miest

Obec Bežovce
Bežovce, Obecný úrad (Bežovce) 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
Propagačná brožúrka.
ISBN 978-80-89258-40-6

SÁDECKÝ, Gejza
670 rokov obce Sádočné
Martin, G. Sádecký 2009. 1. vyd. 80 s. Viaz.
Z histórie a súčasnosti obce.
ISBN 978-80-970117-1-0

98 Dejiny Bratislavy

BALÁŽ, Anton
Hriešna Vydrica. Foto archív Jozefa Hanáka, Galéria mesta Bratislavy
Bratislava, Marenčin PT 2010. 2. vyd. 190 s. Edícia Bratislava – Pressburg. Viaz.
Monografia o časti Bratislavy, ktorá bola centrom remeselnej prostitúcie, s dobovými fotografiami – od spisovateľa a scenáristu (nar. 1943).
ISBN 978-80-8114-042-6

LUTHER, Daniel
Z Prešporka do Bratislavy. Foto Viliam Malík, archív Jozefa Hanáka, Mestské múzeum v Bratislave a i.
Bratislava, Marenčin PT 2009. 1. vyd. 231 s. Edícia Bratislava – Pressburg. Viaz.
Monografia vedeckého pracovníka Ústavu etnológie SAV, v ktorej sa venuje viacerým aspektom spoločenského a kultúrneho života Bratislavy v prvej polovici 20. storočia.
ISBN 978-80-8114-000-6

SALNER, Peter
Bratislavské kaviarne a viechy. Foto archív Jozefa Hanáka, Ústav etnológie SAV
Bratislava, Marenčin PT 2010. 2. vyd. 172 s. Edícia Bratislava – Pressburg. Viaz.
Monografia o starej Bratislave venovaná viecham, kaviarňam a rôznym ľuďom s dobovými fotografiami a reprodukciami rôznych obrazových materiálov.
ISBN 978-80-8114-043-3

992 Historické dokumenty. Archívy. Múzeá

KARTOUS, Peter – VRTEĽ, Ladislav
Heraldický register Slovenskej republiky VII.
Bratislava, Ministerstvo vnútra SR 2009. 1. vyd. 280 s. Viaz.
Zväzok VII. obsahuje erby miest, obcí, občianske a inštitucionálne erby.
ISBN 978-80-7090-870-9

994 Zbrane a vojenské telesá (útvary)

Ročenka 2009. Zost. T. Ujlacký
Bratislava, Ordinariát Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR 2010. 1. vyd. 367 s. Brož.
Ročenka o činnosti Ordinariátu Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR.
ISBN 978-80-89261-33-8

Adresár vydavateľstiev

Bens, 082 12 Kapušany 184, tel. 051/7941 439, fax 051/7941 439

CAD PRESS, P. O. Box 5, 844 44 Bratislava 42, tel. 02/6436 9928

Dobrá kniha, P. O. Box 26, Štefánikova 44, 917 01 Trnava, tel. 033/5934 211, fax 033/5934 226, e-mail: redakcia@dobrakniha.sk

Epos, Pečnianska 6, 851 03 Bratislava, tel. 02/6241 2357, 6383 4851, 044/4321 016 (Ružomberok), fax 02/6241 2357, e-mail: epos@epos.sk

Gemerská knižnica Pavla Dobšinského, Lipová 3, 048 01 Rožňava, tel. 058/788 0911, fax 058/788 0910, e-mail: kniznica@kniznica-rv.sk

Gemersko-malohontské múzeum, Nám. M. Tompu 24, 979 80 Rimavská Sobota, tel. 047/5632 741, fax 047/5632 741

Horský internetový klub, Púpavova 45, 841 04 Bratislava, tel. 02/6542 4437, e-mail: hory@hory.sk

Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk

IURA EDITION, Oravská 17, 821 09 Bratislava, tel. 02/ 53 41 87 89 – 92, fax 02/ 53 41 77 83, e-mail: office@iura.sk

IUVENTA, Karloveská 64, 842 58 Bratislava, tel. 02/6542 2686, fax 02/6542 2342

JUGA (vydavateľstvo a agentúra J. Jankoviča), Púpavová 21, 841 04 Bratislava, tel. 02/6542 8976, fax 02/6542 8976, e-mail: jankovic.publisher@ba.telecom.sk

Kalligram, Staromestská 6, 813 36 Bratislava, tel. 02/5441 5028, fax 02/5441 1801, e-mail: szig@kalligram.sk

Karate klub Slovšport, Rybníkova 15, 918 29 Trnava

Komora geodetov a kartografov, Pekná cesta 15, 834 04 Bratislava, tel. 02/4488 8348, fax 02/4488 8348

Marenčin PT, Jelenia 6, 811 05 Bratislava, tel. 0907 783 442, 02/2072 3752, e-mail: marencin@marencin.sk

Merkury, Martinčekova 2, 821 09 Bratislava, tel. 02/5341 7297, fax 02/5341 5922

Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista, Púpavova 4, 841 04 Bratislava, tel. 02/6542 4319, fax 02/6542 4319

Obecný úrad (Bežovce), č. 184, 072 53 Bežovce, tel. 056/6590219, e-mail: oubezovce@lekosonline.sk

Orbis Pictus Istropolitana, Miletičova 7 (Budova Saleziánov dona Bosca), 821 08 Bratislava, tel. 02/50 10 09 10, fax 02/50 10 09 11, e-mail: redakcia@orbispictus.sk, odbyt@orbispictus.sk

Ordinariát Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR, Ministerstvo obrany SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, tel. 0960 / 313 416, fax 0960 / 312 193, e-mail: tibor.ujlacky@mil.sk

Post Scriptum, Rajecká 36, 821 07 Bratislava

Príroda, Koceľova 17, 821 08 Bratislava 2, tel. 02/5556 6176, 0908 757 160, fax 02/5542 5160, e-mail: priroda@priroda.sk

Prodama, Borodáčova 17, 821 03 Bratislava, e-mail: prodama@prodama.sk

Raabe Slovensko, Dr. Josef Raabe Slovensko, s. r. o, Člen skupiny Klett, Štefanovičova 20, 811 04 Bratislava, tel. 02/5244 4915, fax 02/52 49 72 06, e-mail: raabe@raabe.sk

Slovenská lyžiarska asociácia, Nový Smokovec 44, 062 01 Vysoké Tatry, e-mail: sekretariat@slz.sk

Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, Sasinkova 5, 815 19 Bratislava, tel. 02/5556 4293, fax 02/5542 5714, e-mail: market@mlade-leta.sk

Slovenský spisovateľ, Vajnorská 128, 832 92 Bratislava 12, tel. 02/4445 3041, e-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk

Spolok sv. Vojtecha – VOJTECH, Radlinského 5, 917 01 Trnava, tel. 033/ 5907711, 033/5907760, fax 033/ 5907711, 033/5907760, e-mail: ssv@ssv.sk

Svojtka&Co, Modrý chodník 13, 831 06 Bratislava, tel. 02/4487 1632, fax 02/4487 1632

T. Poór

TYPOSET, Tomášikova 26, 821 01 Bratislava 2, tel. 02/43 63 11 73, fax 02/43 63 11 58, e-mail: office@typoset.sk

Unipress, Duklianska 64, 087 01 Giraltovce, tel. 054/732 28 78

Univerzita Komenského, vydavateľstvo, Šafárikovo nám. 6, 818 06 Bratislava, tel. 02/5924 4111, 5293 1830

Univerzita Mateja Bela, Národná 12, 974 00 Banská Bystrica, tel. 048/4123 295, fax 048/4153 180

Ústav hudobnej vedy SAV, Dúbravská cesta 9, 841 05 Bratislava, tel. 02/5477 3589, fax 02/5477 3589

Veda, vydavateľstvo SAV, Dúbravská cesta 9, 845 45 Bratislava, tel. 02/5477 4253, 02/5245 0153, fax 02/5477 2682, 02/5245 0153, e-mail: veda@centrum.sk

Vydavateľstvo Fragment, Kominárska 2, 831 04 Bratislava 3, tel. 02/5023 4583, fax 02/5557 3151, e-mail: fragment@fragment.sk

Vydavateľstvo Slovart, Poštový priečinok 70, Bojnická 10, 830 00 Bratislava 3, tel. 02/4920 1800, fax 02/4920 1899, e-mail: pobox@slovart.sk

Vydavateľstvo Tatran, Klariská 16, 815 82 Bratislava, tel. 02/5443 5777, 02/5443 5849

Jo Nesbø: Bohyňa pomsty

Bratislava, Ikar 2010
Preklad Jozef Zelizňák

Viacero vzájomne prepletených kriminálnych príbehov spája v jednoliatom texte osoba drsného policajta Harryho Holeho. Rozsiahly detektívny román odhaľuje prehnité štruktúry nórskej polície, aj zákonitosti cigánskeho sveta. Odmieta nezištnosť, dobro, česť, poctivosť. Za každým činom, i tým najobyčajnejším, (bez hľadania) nachádzame pomstu, závisť, trest, samoľúbosť, túžbu po moci, snahu o spoločenské postavenie a uznanie. Pre vidinu týchto úspechov sú Nesbøvi hrdinovia ochotní kradnúť, podvádzať, terorizovať a vraždiť. Pach vlastnej krvi ich nezastaví pred najohavnejšími činmi, dokonca ich povzbudzuje, dráždi ku krutosti.
Harryho Holea poznajú slovenskí čitatelia z knihy ***Zrada***, vystupuje aj v najnovšej ***Diablova hviezda*** (Ikar 2010). Väčšinu času abstinujúci alkoholik, policajt, ktorý nemá medzi kolegami veľa priateľov, si získa svojím bezohľadným šarmom čitateľa hneď na prvých stránkach. Napokon, bezočivý hrdina si vždy získa viac fanúšikov ako zúfalý dobrák. Hádam ani jedna postava sa u Nesbøa však nedá charakterizovať ako vyslovene kladná. Sú len tie, ktoré si obľúbite viac, a menej sympatické. Každá sa však pachtí za svojím egoistickým cieľom. Harryho nevynímajúc.
Autor udržiava príjemné tempo čítania, nezapodieva sa zbytočne rozsiahlymi citovými výlevmi. Až fotograficky presne opisuje miesta príbehu, vypichne najmenšie detaily, čím literárny čas hodne predĺži oproti reálnemu. Pohráva sa s filmovými zábermi, dokonca po sekundách opisuje priznané filmové scény.
Nórsky bestsellerista sa nevyhol otrepaným freudovským vzorcom správania sa, ktoré príbehu nijako nepomáhajú. Ale čo už. Popri množstve postáv do popredia vystupujú štyri ženy. Harryho zavraždená parťáčka Ellen, ktorej nevyriešená smrť ho stále máta, životná partnerka Rachel, ktorá s ním trávi len úlomky času počas rýchlych telefonických rozhovorov z Ruska, živelná a sebecká neúspešná umelkyňa Anna a napokon tichý génius – spoločensky naivná kolegyňa Beate. Harry ich má, každú svojím spôsobom, rád, hoci lásku zrejme necíti ani k jednej z nich.
Nesbøve postavy stoja v každej situácii pred zásadnou voľbou a spravidla si vyberú menej morálne riešenie, to ich však posúva bližšie k zisku výhody.
Autor píše tak zasvätene, detailne a sebavedomo, akoby si podobné praktiky sám odžil. Ľahko uveriteľné sú aj najzvláštnejšie vysvetlenia. Najkrutejšie činy a najnižšie pohnútky prijíma čitateľ ako absolútne samozrejmé. Napriek všetkej ľudskej brutalite prekvapivo pôvabná kniha sa dá aj napriek vyše 400 stranám pri jednom voľnom víkende zhltnúť na posedenie.

Jana Hajduová

Anthony Horowitz: Nekropolis

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009
Preklad Lucia Nižníková–Kollárová

Fantasy je jeden z najmladších literárnych žánrov. Má nesmierne veľa prívržencov, početnú skupinu špecializovaných autorov, ale, žiaľ, aj veľa detských chorôb. A hoci nič nie je bohatšie ako ľudská fantázia, paradoxne práve fantázia autorov tohto žánra obmedzuje.
Preto sa v románoch od štylisticky rozdielnych spisovateľov z úplne iných končín sveta stretávame stále s tými istými javmi: so skupinou netvorov, zlých stvorení prahnúcich po moci, ktoré na seba môžu vziať akúkoľvek podobu, a slabšou skupinkou „dobrých“ v pozícii spasiteľov, ktorých životným údelom od narodenia je zachrániť svet. Zlí sú zákerní, dobrí sú čestní. Zlí sú čierni, dobrí sú bieli.
Zlí sú všemocní, dobrí majú za sebou milionárov, policajtov, vedcov, nadnárodné spoločnosti, ktoré ich všemožne podporujú, platia im drahé školy a letenky, len aby už to dobro konečne zvíťazilo.
Pravda, aj téma, ktorá častým opakovaním trochu zbanálnela, sa dá spracovať slušne alebo biedne. Anthony Horowitz ako renomovaný autor fantasy je našťastie prvý prípad, čo sa potvrdilo aj vo štvrtom zväzku voľne na seba nadväzujúcej pentalógie Spoločenstvo piatich. Prvé tri diely, Havrania brána, Zlovestná hviezda a Nočný tieň, už vyšli vo Vydavateľstve Slovart, piaty diel sa na pultoch zjaví čoskoro. A iste sa po ňom zapráši ako po všetkých podobných dielach, lebo žáner fantasy priťahuje najmä mladých čitateľov.
Nechajme teda bokom kvality a hĺbku týchto diel a povedzme si: chvalabohu, že mladí čítajú. Predsa len má táto literatúra nesporne vyššiu hodnotu ako cestovný poriadok.
Kniha rozpráva o ďalších osudoch pätice tínedžerov, ktorí sú osudom predurčenými Strážcami dverí. Dverí je na svete dvadsaťpäť a majú zabrániť zlým, v tejto knižke nazývaným Prastarí a pocteným podobou zombie, aby sa dostali do sveta ľudí a ovládli ho. Matt, Scott, Jamie, Pedro a Scarlett žijú svoje životy v rozličných kútoch sveta, no v istom rozhodujúcom okamihu sa ich cesty pretnú. Kým sa však čitateľ k tomu zlomu dostane, musí sa prehrýzť rozličnými katastrofami, vražednými útokmi, nevysvetliteľnými javmi, náhle sa objavujúcimi a náhle miznúcimi ľuďmi, násilím a negativizmom.
Pozitívom vcelku zaujímavého, ale len málo novátorského čítania je veľmi dobrý a hladký preklad Lucie Nižníkovej-Kollárovej, ktorá v slovenčine udržala tempo a švih Horowitzovho remeselne poctivo vystavaného príbehu.
Nech autorovi slúži ku cti, čo v priebehu deja niekoľkokrát naznačí: že dejiny sveta neriadia jednotlivci, ale celé mocné klany, gangy, mafie, pospájané politickou mocou, ekonomickými vplyvmi i obyčajným vydieraním a korupciou. Toto nie je fantasy a, žiaľ, nemáme ani skupinku dobrých, ktorí by pred zlom v ľudských dejinách vedeli spasiť svet.

Ľuba Kukučková

Sugestívna anabáza otcovskej lásky

Cormac McCarthy: Cesta, Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009
Preklad Ján Gavura

Máloktorý čitateľ zahĺbený do sugestívneho románu amerického prozaika a dramatika Cormaca McCarthyho ***Cesta*** dokáže ostať optimistom počas trvania opisu strastiplného putovania otca so synom kamsi na juh niekoľko rokov po svetovej kataklizme.
V prípade tejto knižky totiž naozaj platí okrídlené Ak nejde o život, nejde o nič.
Cormac McCarthy je autorom desiatich románov, za viaceré získal významné ocenenia, román ***Táto krajina nie je pre starých*** poslúžil ako predloha k rovnomennému filmu. Jeho temná ***Cesta*** bola roku 2006 ovenčená Pulitzerovou cenou.
Je považovaný za jedného z najostrejších kritikov súčasnej spoločnosti a za „barda južanskej renesancie“. Svoje prózy nezasadzuje do veľkomestského prostredia, ani ich nezaľudňuje veľkým počtom postáv. S málo postavami a úspornými dialógmi faulknerovsky snuje hlboko ľudské bolestivé príbehy. Neinak je to aj v príbehu púte, ktorá v mnohom pripomína biblickú krížovú cestu. V oboch totiž kráčajú spolu otec so synom, i keď v McCarthyho podaní sú obaja z mäsa a kostí, popravde viacej kostí ako mäsa, natoľko ich hlad a utrpenie vytrovil. Nositeľom ohňa, lásky je syn, dieťa, ktoré sa narodilo až po začiatku konca civilizácie. Nepozná iné deti, jeho matka sa, neveriaca v šťastnejší zajtrajšok, rozhodla pre dobrovoľný odchod zo sveta, odchod preč,

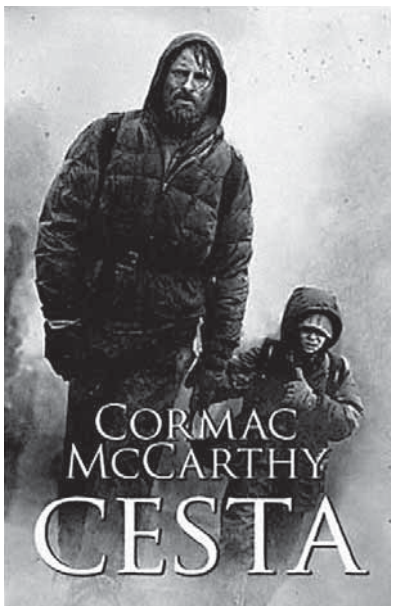

do temnoty, záhuby, zavŕšenie jej osudu možno len predpokladať, a nástojila, aby jej rozhodnutie nasledovali aj muž s dieťaťom – milosrdnou guľkou. Muž sa však rozhodol inakšie, na definitívne riešenie je vždy dostatok času, podniknú cestu na juh, kde sa azda bude dať žiť. Juh je miestom, ktoré má byť zasľúbenou krajinou, čitateľ sa však nedozvie racionálne prečo. Dobrí ľudia rovnako ako karavány hrdlorezov a zloduchov, ktorí sa túžia zachrániť, či mať lepšie, smerujú ta nadol, kamsi k morskému pobrežiu. Naokolo sú komunity, ktoré možno iba tušiť a ak sa vynoria, potom v plnej príšernosti požieračstva vlastného druhu. Hlad je veľký pán a pud prežiť ešte väčší.
Zastavenia na ceste sú chvíľami úzkostného oddychu. Zotavenia sú nedostatočné, ale oheň lásky treba zachrániť, treba kráčať, vliecť sa cestami-necestami ďalej. Kým otec je v ich dvojici ochrancom, chlapec je nositeľom milosrdenstva. McCarthy spolu s mužským protagonistom cesty pomedzi kýpte ohorených stromov, vypálené sutiny domov, ponad mŕtve rieky a jazerá a popod sivou oblohou uvažuje, aký má význam ochranca bez chránenca, bez ochraňovaného chvejúceho sa plamienka lásky a nádeje.
Na rozdiel od istého komerčne úspešného katastrofického filmu o zániku sveta, ktorý sa šíri v podobe atómového oblaku zo severnej pologule na južnú a väčšina obyvateľstva rieši neriešiteľnú situáciu humánnou smrťou z injekčnej striekačky (aj rodičia deťom), muž na mccarthyovskej ceste sa aj vo chvíľach najväčšej úzkosti dilemu budúceho osudu svojho dieťaťa neodváži riešiť radikálne. Akoby pod príkrovom utrpenia a skepsy stále tlela nádej.
Preklad Jána Gavuru bravúrne približuje pošmúrny apokalyptický svet v čierno-sivých farbách a amputovaných kontúrach. Tiene v ňom vrhajú iba rezíduá zachovaných petrolejok, bateriek a strateného zapaľovača. Mŕtva príroda blčí v pásoch plameňov a strach je zažratý do ľudských duší. Je to cesta neľahká. Ale je.

Ľuboš Svetoň

Román o Sartrovi

Michel-Antoine Burnier a Michel Contat: Sartrove roky vášne
Košice, Pectus 2009. Preklad a predslov Vladimíra Komorovská

Máloktorý z moderných filozofov si ešte za života užil toľko popularity, ale aj kritiky a útokov ako francúzsky predstaviteľ existencializmu, prozaik a dramatik Jean Paul Sartre. Neprekvapuje, že vznikli viaceré projekty s ambíciou uchopiť (a pochopiť) komplexnosť a protirečivosť jeho mnohorozmernej osobnosti, jej filozofický, politický a ľudský vývin. K nadšeným sartrovcom patria aj politológ a publicista Michel-Antoine Burnier a filozof, publicista švajčiarskeho pôvodu Michel Contat. Táto dvojica v biografickom románe (napísali spolu aj scenár) o Sartrovi podáva plastický obraz o jednom výseku jeho života – o období, keď sa angažoval za nezávislosť Alžírska, podporoval ilegálne siete za jeho oslobodenie a ocitol sa v opozícii nielen voči de Gaullovi, ale aj niektorým filozofom, intelektuálom, dávnejším kolegom a priateľom.
Román je koncipovaný ako fragmentárne rozprávanie zachytávajúce v obrazoch nasledujúcich za sebou jednak celkovú dobovú spoločensko-politickú atmosféru vo Francúzsku, jednak Sartrove vstupy do názorového vrenia na akademickej pôde i mimo nej, líniu jeho občianskeho a politického myslenia. Popritom autori sledujú aj filozofické a literárne aktivity, ako aj súkromné línie Sartrovho života. Kniha vťahuje čitateľa do všetkých troch rovín diania skratkovitým (filmovým videním poznamenaným), dynamickým, a zároveň umelecky zvládnutým spôsobom. Je to knižka – dokument o Sartrovi, jeho družke Simone de Beauvoir, o krúžku priateľov – filozofov, intelektuálov, vydavateľov, politológov, s ktorými sa Sartre stretával, o celkovom ovzduší vtedajšieho Paríža a Francúzska. Dokumentárnosť sa však prelína s fiktívnymi prvkami, najmä v ľúbostnom príbehu študentskej dvojice Carly a Frédérica, ani tento príbeh však nie je čistou fikciou – ako priznáva v doslove Michel-Antoine Burnier – do Frédéricovej postavy sa premietli niektoré jeho osobné pocity, skúsenosti, ba aj vlastnosti. Táto príbehová línia nie je samoúčelná, dodáva textu epickejší charakter, uvoľňuje a dynamizuje naráciu, ale prehlbuje aj pohľad na niektoré etické konzekvencie sartrovsko-beauvoirovského chápania vzťahu medzi mužom a ženou (upozorňuje na to napokon vo fiktívnom rozhovore s Carlou sama Simone, keď vraví, že „dohoda“ o voľnom spolužití na ich spôsob nemôže spĺňať očakávania väčšiny ľudí, inak povedané, naznačuje sa istá výnimočnosť nielen vzťahu, ale vôbec postáv oboch protagonistov).
Sčasti fiktívnu (o fakty sa v rámci možností však opierajúcu) povahu majú aj iné časti textu, ako obrazy Sartrovej a Beauvoirovej návštevy na Kube, sugestívneho stretnutia s Castrom, postavy Che Guevaru, či ich návštevy v Moskve na pôde vedenia spisovateľskej organizácie... V knihe sa stretávame s mnohými zaujímavými postavami – či už ide o filozofa Raymonda Arona, vydavateľa Roberta Gallimarda, členov redakčnej rady *Les Temps Modernes*, mihne sa Camus, či skôr zmienka o názorovej roztržke s ním. Je tu aj opis Sartrovej reakcie na udelenie Nobelovej ceny za literatúru, ako dospieval k svojmu radikálnemu rozhodnutiu odmietnuť ju. Pochopiteľne, ak autori chceli priblížiť autentický obraz Sartra v jeho každodennom živote, nemohli vynechať ani jeho „bočné“ vášnivé vzťahy, ani doživotný vzťah a silné intelektuálne priateľstvo so Simone. Sympatické je, že v knihe opakovane zaznieva filozofovo vysoké hodnotenie svojej družky. Dnes sa už vo viacerých prácach poukazuje na to, že hoci Simone ako filozofka ostala dosiaľ v porovnaní s ním v úzadí, a myslím, že aj nedocenená, mala na Sartra nemalý vplyv aj pri prepracúvaní jeho etických koncepcií – napríklad o vzťahu k iným a význame vzťahov pre človeka. Sympatické je, že autori sa neusilovali o jednorozmerné a jednoznačné portréty dvojice, nezastierali ich kontroverznosť, slabosti či výstrednosti, ani ich ľudské i politické omyly. Možno práve na takomto pozadí väčšmi vynikne veľkosť tejto dvojice.

Etela Farkašová

Medzinárodný odborný seminár o práci s knihou

Je čítanie ešte moderné?

Otázke čítania, najmä jeho kríze, venujú pozornosť odborníci na rôznych úrovniach a pri rozličných príležitostiach. Aj bratislavská Mestská knižnica a Goetheho inštitút v Bratislave ako organizátori celoslovenského odborného seminára si zvolili za ústrednú tému: *Je čítanie v dnešnej dobe moderné?* V galérii Artotéka MsK v Bratislave sa problematikou čítania najmä detí a mládeže zaoberali (31. 3. 2010) pracovníci slovenských a nemeckých knižníc, ktorí si navzájom vymieňali skúsenosti. Odborný seminár dopĺňala výstava nemeckých ilustrátorov *Čarovný svet ilustrovaných kníh*. Pracovníčka Mestskej knižnice v Drážďanoch Sonhild MENZELOVÁ (na foto) prítomných zaujala nielen prehľadom zahraničných skúseností, zameraných na rozvoj a podporu čítania (úspešný projekt z Veľkej Británie, kde rodičia pri narodení detí dostanú kolekciu kníh s metodikou, ako ich využívať), ale najmä podnetnými projektmi drážďanskej knižnice. Vo svojej prednáške predstavila nový prístup knižnice k spolupráci so školami, oboznámila s novými formami propagácie (inovované letáky o knižnici pre školy, bezplatné zápisy, 50-percentné zľavy, akcie pre škôlky – napr. organizovanie slávnosti na konci roka pre rodičov, na ktorej dostávajú deti bezplatne čitateľský preukaz a ruksak na knižky). S. Mezelová zdôraznila, že knihovníci „nesmú deti nudiť“, preto treba prichádzať stále s novými a tvorivými nápadmi. Drážďanskí knihovníci vypracovali hry na motívy zo života knižnice (typu pexesa), ďalej vymysleli knižničný kvíz (s otázkami podľa milionára), internetový kvíz pre starších žiakov (s hodnotnými sponzorskými cenami), či prezentáciu nových kníh nekonvenčným spôsobom, pri ktorom deti bodujú. Na rešeršný projekt pre starších žiakov zas knižnica špeciálne vyškolila svojich pracovníkov. Upozornila aj na význam starostlivosti o problematických 12 – 14-ročných chlapcov (napr. úspešné podujatie „Dievčatám zakázané“).

Ďalší rozsiahly projekt na podporu čítania v Drážďanoch je zameraný na spoluprácu knižnice s materskými a základnými školami. Kladie dôraz na predčítavanie z obrázkovej knihy deťom. V meste sa zapojil do projektu kolektív 50-tich nadšencov (od 18 do 70 rokov) s rôznym vzdelaním, ktorí predčítavajú bez nároku na odmenu deťom knižky v knižniciach a školských zariadeniach. Iným typom práce s deťmi sú podujatia a stretnutia s odborníkmi (už za honorár), ako sú mladí chemici, vynálezcovia, tvorivé či spisovateľské dielne a pod., pri ktorých zohrávajú knižky dôležitú úlohu. Všetky podujatia organizovali v mestských častiach, kde žije vysoký počet príjemcov sociálnych dávok. Projekt už zaznamenal pozitívne zmeny v čitateľskom správaní detí, preto sa knižnica usiluje udržať jeho prechodnú fázu, kým v projekte nebude pokračovať mesto.

Na nemecké skúsenosti nadviazala ústredná metodička pre prácu s deťmi a mládežou SNK v Martine Gabriela FUTOVÁ, ktorá zoznámila s aktivitami na podporu čítania verejných knižníc v celoslovenskom meradle (napr. *Noc s Andersenom, Deň ľudovej rozprávky, Čítajme si, Kráľ detských čitateľov, Hevikluby, Dni detskej knihy, Zlatá rybka, Čitateľské tábory*), ako aj s vybranými podujatiami niektorých knižníc (napr. *Jarný maratón s knihou, Knižný kolotoč, Mesto, v ktorom žijem, letné čitárne*...). O výskume čítania a aktivitách na podporu čítania v Bratislave informovala Judita KOPÁČIKOVÁ z bratislavskej Staromestskej knižnice (podrobnejšie sme už o výskume písali vlani). Podnetné výsledky výskumu, ktoré inšpirovali aj ďalšie kraje k podobnému kroku, ocenil Spolok slovenských knihovníkov (Čin roka 2009) aj Slovenská asociácia knižníc (cena Sakáčik 2009). Čitateľské aktivity v školských knižniciach na Slovensku a projekty metodického centra Slovenskej pedagogickej knižnice s dôrazom na revitalizáciu a elektronizáciu školských knižníc a spoluprácu s verejnými knižnicami predstavila Rozália CENIGOVÁ (podrobnejšie sme o nich informovali koncom minulého roka). Trochu iný pohľad na problematiku čítania si pripravil Pavol PÁNIK (Univerzita Komenského), ktorý oboznámil s pomocou a aktivitami na rozvoj čitateľskej gramotnosti neziskovej organizácie Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní. Tá sa venuje hlasnému čítaniu a jeho využitiu na posilnenie a rozvoj myslenia už od roku 2001. Cieľom týchto aktivít (*S knihou do sveta fantázie, S knihou do ríše zvierat, Nakresli svoj príbeh, Mladší čítajú starším, Polož všetko a čítaj, Literárna čajovňa*...) nie je len „nalákať“ čitateľa na knihu, ale naučiť ho, ako jej porozumieť a zamyslieť sa nad jej obsahom. Vo svojom vystúpení konštatoval, že naše *„knižničné ukazovatele potvrdili zhoršenie čítania, ale dokumentujú to však aj súčasné svetové trendy... Nič však nenahradí klasickú knihu pre kvalitný rozvoj myslenia“*. Na záver odborného seminára zároveň odpovedal na hlavnú tému podujatia: *„Čítanie je dnes modernejšie, ako kedykoľvek predtým“*.

Lýdia Čelková

Z osobnej skúsenosti

Douglas Dunn: Hudba v ovocnom sade
Bratislava, Literárna nadácia Studňa 2009. Preklad Jana Kantorová-Báliková

Škótsky básnik, kritik, vysokoškolský profesor, pôvodne knihovník Douglas Dunn (1942) vo svojej počiatočnej tvorbe vychádzal z britskej povojnovej lyriky, ktorá sa vyznačovala jazykovou priamočiarosťou a tematicky sa venovala všednému životu. Už od prvej zbierky *Terry Street* (1969) je jeho kľúčovou témou postavenie (i oslava) robotníckej triedy vo Veľkej Británii. V nevzhľanom meste Hull našiel básnik svoju urbánno-provinčnú identitu, tu má pôvod jeho škótske regionálne povedomie, ktoré dnes propaguje. Titul, ulica, kde v tom čase býval, sa stáva metaforou života neprivilegovaných vrstiev plného odriekania, ktorý však poskytuje i drobné radosti: *„No niet tu nepokoja. Prach je taký jemný, / že sotva zbadáš – zostarel si, už príliš na volanie po zmene“* (Terry Street v novom svetle).

Zrejme najväčší úspech dosiahli Dunnove *Elégie*, venované pamiatke prvej ženy, ktorá zomrela *„príliš včas“* ako tridsaťdeväťročná roku 1981 na rakovinu. Rovnaký počet básní sa od ostatného diela odlišuje takmer romantickou subjektivitou a básnickou sebareflexiou v podobe sonetov či iných tradičných foriem. Individuálny smútok a bolesť sa odrazili v univerzálne platných sentenciách o láske, strate a umieraní: *„Stojím, čakám s plačom / na odpustenie, neviem presne za čo“* (Kaleidoskop). Spomienka dovoľuje vzoprieť sa fatalizmu, subjekt sa napokon rozhoduje pre mocné a vedomé akceptovanie života.

Z pozície outsidera pokračuje básnik v spontánno-asociatívnych pozorovaniach, ktoré sa v *Barbaroch* obohacujú o politický tón. *Svetlo severu* znamená nielen návrat k sociálnej tematike, ale obsiahlo i pacifisticky motivovanú kritiku armády ako nástroja, ktorou štát presadzuje svoje mocenské ambície. Názov nasledujúcej zbierky *Danteho bicie* je alúziou na *terza rima*, metrickú formu použitú v *Božskej komédii.*

Slovenský výber, ktorý nevedno prečo uviazol už pri roku 1993, obišiel politickú lyriku (výnimkou je azda *Vojna v Kongu*), tému robotníckej triedy i čísla venované objaviteľovi saxofónu A. Saxovi (toho pripomína iba ak kresba na obálke). Prekladateľka Jana Kantorová-Báliková, duchovne spriaznená (k afinite sa priznáva i v záverečnej poznámke), mohla ťažiť z vlastnej básnickej skúsenosti, nevyhýba sa teda ani rýmovanej lyrike, aj keď tá sa v Dunnovej tvorbe objavuje, zdá sa, skôr sporadicky (Rukavička, Francúzsko, Kaleidoskop). Citlivosť prejavila zas voči rytmu tam, kde zdanlivo ide o voľný verš.

Práve tak ako sociálne a politické témy nájdeme u Dunna i motív straty a odchádzania vizualizovaný vädnúcimi kvetmi či prázdnou, opustenou izbou. Napĺňa tak vlastné krédo: dobrá báseň má zapôsobiť na myseľ, srdce a ucho – máme ju zároveň počuť, cítiť i porozumieť jej.

Ľudovít Petraško

ZO SVETA KNÍH

Kto číta slovenskú literatúru?

Vlaňajšie decembrové dvojčíslo nemeckého literárneho sprievodcu súčasnou literatúrou *Neue Sirene – Wegweisende Literatur der Gegenwart 24/25* prináša ukážky z poézie Radoslava Tomáša (1982) v slovenčine a v nemeckom preklade Andrey Koch-Reynolds (1969). Prekladateľka sprostredkovala nemeckým čitateľom vďaka podpore Literárneho informačného centra, Komisie SLOLIA, najnovšiu tvorbu cyklických básní nášho básnika, ktorá u nás zatiaľ nevyšla knižne. Za svoju debutovú básnickú zbierku ***Chlapec*** (Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2005) získal mladý autor Cenu Ivana Kraska. Prekladateľka sa zameriava na súčasnú slovenskú literatúru, systematicky ju sleduje a pravidelne publikuje preklady našich autorov do nemčiny (Monika Kompaníková, Pavol Rankov, Viliam Klimáček, Andrej Hablák, Jana Juráňová, Balla, Dana Podracká, Mária Ferenčuhová). V jej preklade vyšla v lipskom vydavateľstve Erata Verlag roku 2008 kniha Jany Beňovej ***Parker***.

Svojím najnovším románom ***Plán odprevádzania (Café Hyena)*** (Koloman Kertész Bagala 2008) si Jana Beňová získala priazeň slovenských čitateľov hneď po jeho vydaní, preto celkom samozrejme zaujal aj českého prekladateľa, znalca našej súčasnej literatúry Miroslava Zelinského. Vydavateľstvo Paseka s podporou LIC, Komisie SLOLIA, uviedlo už začiatkom tohto roka na český knižný trh knihu Jany Beňovej v preklade Miroslava Zelinského ako ***Café Hyena*** s podtitulom Plán vyprovázení.

Debutový román Daniely Kapitáňovej ***Kniha o cintoríne***, ktorý ju preslávil ako Samka Tále, vyšiel už vo francúzštine, švédčine, arabčine, češtine a najnovšie si rozprávanie „prostáčika“ Samka môžu prečítať čitatelia v nemčine. Rovnako ako všetky preklady tejto knihy, aj najnovší do nemčiny od Ines Sebesta, ktorý vyšiel v rakúskom vydavateľstve Wieser Verlag, podporilo Literárne informačné centrum, Komisia SLOLIA.

–báb–

Knižný dar ako posolstvo

Pri príležitosti oficiálnej návštevy prezidenta Ruskej federácie Dmitrija Medvedeva Slovenska v apríli mu odovzdal prezident SR Ivan Gašparovič knihu *Mity – stereotipy – obrazy: Vossprijatie Rossii v Slovakii* (Mýty – sterotypy – obrazy: Vnímanie Ruska na Slovensku). Publikáciu vydal Historický ústav SAV v ruštine, je dielom kolektívu autorov pod vedením Tatiany Ivantyšynovej. Autori vo svojich príspevkoch prinášajú nový pohľad na slovensko-ruské vzťahy, oboznamujú čitateľov s viacerými zaujímavými faktami (pôsobenie profesora N. O. Losského na Univerzite Komenského v Bratislave), problémami spoločných dejín či citlivými témami, ako je napr. obraz Ruska v tlači po roku 1968. Publikácia je určené pre ruskú verejnosť.

–lč–

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v USA

Beletria:

1. Jodi PICOULT: **House Rules** (Domáce pravidlá), Atria
2. Kathryn STOCKETT: **The Help** (Pomocníčky), Amy Einhorn/Putnam
3. J. D. ROBB: **Fantasy in Death** (Smrtiaca fantasy), Putnam
4. Seth GRAHAME-Smith: **Abraham Lincoln: Vampire Hunter** (A. L. – lovec upírov), Grand Central
5. James PATTERSON – Michael LEDWIDGE: **Worst Case** (Najhorší prípad), Little, Brown
6. Danielle STEEL: **Big Girl** (Veľké dievča), Delacorte
7. Kim HARRISON: **Blak Magic Sanction** (Sankcie čiernej mágie), Eos/HarperCollins
8. Robert B. PARKER: **Split Image** (Puknutý obraz), Putnam
9. Dan BROWN: **The Lost Symbol** (Stratený symbol), Doubleday
10. Sarah BLAKE: **The Postmistress** (Poštárka), Amy Einhorn/Putnam

Literatúra faktu:

1. Michael LEWIS: **The Big Short** (Veľký skrat), Norton
2. Chelsea HANDLER: **Chelsea Chelsea Bang Bang** (Chelsea. Chelsea, bum-bum), Grand Central
3. Hugh AMBROSE: **The Pacific** (Pacifik), NAL Caliber
4. Karl ROVE: **Courage and Consequence** (Odvaha a následky), NAL Caliber
5. Steve POIZNER: **Mount Pleasant** (Škola Mount Pleasant), Portfolio
6. Daniel G. AMEN: **Change Your Brain, Change Your Body** (Zmeňte svoje telo, zmeňte svoju myseľ), Harmony
7. Mitt ROMNEY: **No Apology** (Bez ospravedlnenia), St. Martin's
8. John HEILEMANN: **Game Change** (Zmena hry), Harper/Harper Collins
9. Rebecca SKLOOT: **The Immortal Life of Henrietta Lacks** (Nesmrteľný život Henrietty Lackovej), Crown
10. Jesse VENTURA – Dick RUSSELL: **American Conspiracies** (Americké konšpirácie), Skyhorse

Nebezpečná ženská literatúra

Tracy Anne Warrenová

Nebezpečná milenka

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009
Preklad Milada Pauleová

Emancipácia-neemancipácia, ženská literatúra je hanlivé označenie. Na Slovensku sa o to najmä v poslednom desaťročí postaralo niekoľko samozvaných spisovateliek, ktoré v podstate ani písať nevedia, vymyslia iba biedny, planou romantikou pretkaný námet a knihu za ne napíše redaktorka. Slávu, samozrejme, zožnú dámy uvedené na obálke. Sú však knižky od svetovo známych autoriek, po ktorých, hoci vraj ide o výsostne ženskú literatúru, zo zvedavosti siahne aj muž. Napríklad po takej Tracy Anne Warrenovej, ostrieľanej americkej autorke viacerých romancí, v ktorých sa uprostred historických kulís zľahka ukrýva ľúbostný príbeh. V prípade ***Nebezpečnej milenky*** ide o príbeh Lily Bainbridgeovej, utekajúcej z domu pred vydajom za nenávideného muža. Je len pochopiteľné, že hrdinka musí čoskoro stretnúť toho pravého, ktorý však ako pravý nepôsobí, respektíve osud im nepraje, ale čoskoro sa zomelie toľko vecí, že sa tí dvaja jednoducho musia dať dokopy. Historický ľúbostný román od súčasnej autorky ponúka všetko, čo k tomu patrí. Teda aj sexuálny obsah. Nijaké náznaky, nijaké náhle zhasnutie sviečok tesne pred prvým bozkom. Tu sa všetko odohráva takpovediac pred zrakom čitateľa. Táto knižka burcuje fantáziu pomerne vkusne, prostredníctvom skúseného, veľmi nežného, chápavého a nesebeckého milenca, samozrejme šľachtica jemných mravov, Ethana, markíza de Vessey. Ako vo všetkom, aj v opise sexu ide o uhol pohľadu. A ten je v tomto prípade umne zvolený – spoza závesu, s tichým porozumením, s prijateľnou dávkou idealizmu, ideálnych okolností, ideálneho načasovania mužského a ženského orgazmu. Ten mužský totiž nikdy nepríde skôr…

Odhliadnuc od čitateľsky vždy úspešnej erotiky, kniha obsahuje aj niečo z histórie, zo šľachtických mravov a zo spoločenského života v Anglicku spred niekoľkých storočí. A to všetko spolu s kultivovaným jazykom z nej robí nebezpečne pútavé čítanie. Takže, páni, pozor na ženskú literatúru...

Martin Grbjar

Julie Garwoodová

Oheň a ľad

Bratislava, Ikar 2009
Preklad Miriam Ghaniová

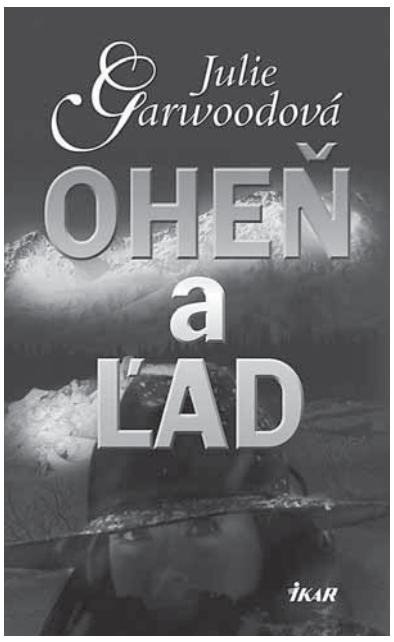

Hlavný hrdina príbehu William Emmett Harrington, boháč a vášnivý športovec, dosiahol v bežeckých pretekoch mnohé víťazstvá. Športové úspechy ponúkal viacerým novinám, až nakoniec uspel v redakcii Illionis Chronicle. Poverili Sophiu Rosovú, aby pripravila rozhovor a nafotila štart pretekov v Chicagu, ktoré chcel Harrington rozhodne vyhrať. Sophia sa stretla s Harringtonom ešte pred pretekmi. V cieli ho však márne vyčkávala, na preteky vôbec nenastúpil. Nikomu nič nepovedal, jednoducho zmizol. Sophia sa pokúsila na nepríjemnú udalosť zabudnúť, ale onedlho jej ju pripomenul zvláštny telefonát z polície z Aljašky. Na polárnej pláni sa našlo po útoku polárneho medveďa torzo mužskej nohy a jej vizitka. Hneď vedela, že ide o Harringtona. Dej napínavého príbehu sa sústredil nielen na udalosti okolo Sophie v redakcii a súkromí, ale aj na výskumnú stanicu na Aljaške, ktorá sleduje život polárnych vlkov. Štvorica vedcov na ďalekom severe nepozorovala iba vlky, ale skúšala na nich aj novú drogu a skúmala ich reakcie a životné funkcie. Postupne sa našli ďalšie stopy a väzby smerujúce k projektu Alfa, ktorý Harrington okrajovo spomenul v poslednom rozhovore so Sophiou. Záhadný projekt Alfa začal vydávať postupne svoje nemilé svedectvo. Napínavé spracovanie a aktuálna téma – drogy a pokusy na zvieratách a ľuďoch – je predpokladom, že kniha zaujme najmä fanúšikov trillerov.

Katarína Mikluščinová

Joy Fieldingová

Zátišie

Bratislava, Ikar 2009
Preklad Tamara Chovanová

Populárna autorka bestsellerov tentoraz vytvorila napínavú dejovú zápletku s ústrednou postavou Casey Marshallovou, úspešnou majiteľkou firmy interiérového dizajnu a manželkou popredného právnika Warrena. Pri svojich atraktívnych profesiách sa často stretávali na spoločenských obedoch. Ten ostatný však pre Casey nedopadol dobre: v garáži ju zrazilo auto a vodič ušiel. Utrpela otras mozgu a množstvo zlomenín. Pri živote ju držali infúzie a prístroje – zostala v kóme. Prognózy boli rozpačité, lebo napriek úsiliu lekárov neprejavovala pacientka nijaké zlepšenia. Po čase začala počuť, ale nedokázala naznačiť, že vníma rozhovory. Uvedomovala si svoj stav a premietala celý svoj život. V nemocnici sa nechtiac všeličo dozvedela, lebo všetci rozprávali, ako keby tam nebola. Vypočula si aj mnohé nelichotivé priznania priateliek. Keď si vypočula jeden manželov rozhovor, začala sa obávať o svoj život. Po prepustení do domáceho ošetrenia sa udalosti zdramatizovali. Úporne hľadala spôsob, ako upozorniť, že jej hrozí smrť. Casey mobilizovala svoje sily, zúfalo túžila žiť, až sa jej nakoniec podarilo upútať pozornosť sestry Drew. Fieldingovej román je plný bezohľadnosti, surovosti, zrady, zápletiek a napätia až do konca deja. Patrí k príbehom o zložitých ľudských osudoch, húževnatých hrdinkách, nových pohľadoch na doterajší život, ktorý vždy možno zmeniť.

Zuzana Galovičová

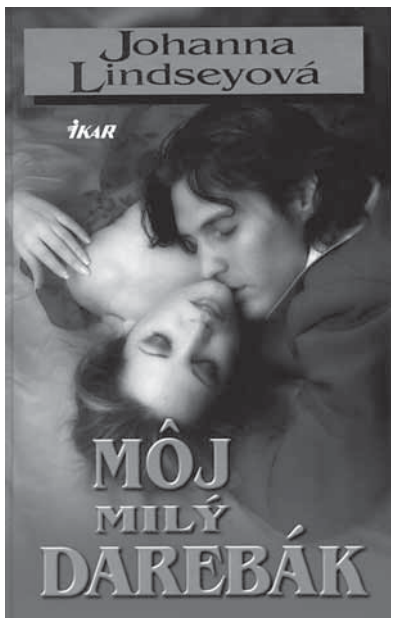

Romantický príbeh ***Môj milý darebák*** umiestnila autorka Johanna Lindseyová do historicky inšpirujúceho obdobia vlády kráľovnej Viktórie, ktorá počas svojej 64-ročnej vlády (1837 – 1901) vybudovala z Británie obrovské impérium, jednu z najrozvinutejších industrializovaných krajín na svete. Nielen preto, že viktoriánska epocha priniesla nový smer v umení, literatúre a architektúre, je stále podnetná, ale aj preto, že kráľovná ako milujúca manželka a neskôr smútiaca vdova bola veľmi obľúbenou panovníčkou. Na počesť svojho manžela Alberta dala napríklad postaviť známu koncertnú sálu Royal Albert Hall. Preto môžeme len závidieť Lindseyovej hrdinke Rebeke, že sa dostala priamo na dvor kráľovnej Viktórie. Čo všetko tam zažije v sieti intríg šéfa špionáže a šľachtičnej, ktorá dozerá na dvorné dámy, zmietaná citmi k očarujúcemu markízovi Rupertovi, sa dočítate, ak sa zapojíte do čitateľskej súťaže. Na kupón vydavateľstva Ikar z 11. strany s vašou adresou čakáme do 12. mája.

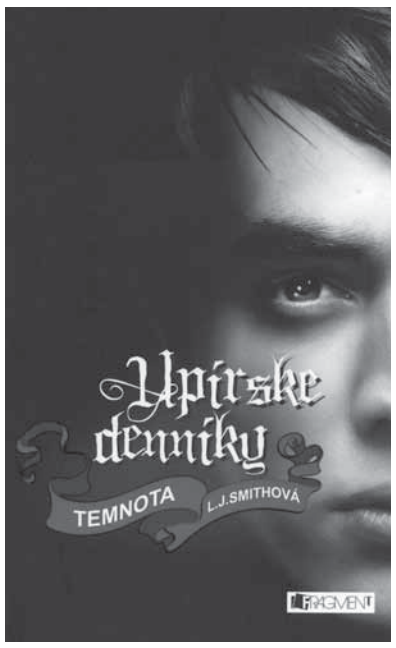

Americká autorka Lisa Jane Smithová sa venuje písaniu pre mládež už tridsať rokov. Čitateľsky najúspešnejšie sa stali jej ***Upírske denníky***, ktorých štyri diely vyšli prvý raz roku 1991. Po vynútenej prestávke sa autorka roku 2008 vrátila k literárnej tvorbe s novými pokračovaniami *Upírskych denníkov.* Vydavateľstvo Fragment sprostredkovalo našim čitateľom už prvé tri časti týchto denníkov o dobrodružno-ľúbostných vzťahoch trojice hlavných hrdinov – krásnej, ale chladnej Eleny a upírskych bratov Damona a Stefana. Po ***Prebudení***, ***Súboji*** a ***Zbesilosti*** sa môžete začítať do pokračovania ich príbehu v 4. diele ***Temnota***, ktorý jednému z našich čitateľov vydavateľstvo Fragment venuje. Stačí, ak vystrihnete kupón z 11. strany a s presnou adresou nám pošlete do 12. mája.

Vydavateľ Marián Šumšala

Adresa: Marián Šumšala
Bebravská 9
821 07 Bratislava
mobil: 0903 474 459
e-mail: sumsala@nextra.sk
www.seststupnov.sk
Riaditeľ: Ing. Marián Šumšala
Vznik: 2008

Zameranie, profilové edície: ekológia
Distribučné spoločnosti, ktoré rozširujú tituly vášho vydavateľstva, prípadne ako sa k nim záujemcovia dostanú: ArtFórum, Martinus, Živica, Panta Rhei, Partner Technic

• Ako ste sa dozvedeli o titule *Šesť stupňov?*

– Z anglických kníh na Amazone sa mi zdala ako jedna z najzaujímavejších kníh o zmene podnebia práve ***Šesť stupňov***. Čítal som už predtým od Marka Lynasa veľmi zaujímavú knihu High Tide (Vysoký príliv), v ktorej cestopisným spôsobom opisuje zmeny, ktoré spôsobuje zmena podnebia vo svete, napríklad zaplavovanie a postupnú evakuáciu tichomorského atolu Tuvalu.

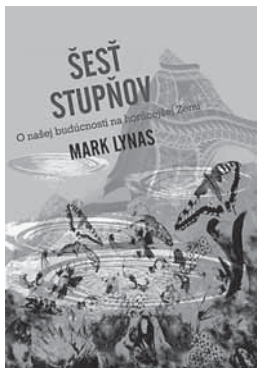

• Kedy ste sa rozhodli ako vydavateľ i prekladateľ prezentovať knihu slovenskému čitateľovi?

– Najskôr som chcel nejakú zaujímavú knihu o globálnom otepľovaní len preložiť, ale nenašiel som vydavateľa, nakoniec, keď som mal trochu prostriedkov a času, rozhodol som sa, že urobím celú knihu sám. Každopádne je to príjemná práca, aj keď vôbec nie lukratívna.

• Ide o citlivú, pálčivú tému, o ktorej bolo napísaných množstvo protirečivých prác, mali by sme v tomto prípade autorovi veriť?

– Mark Lynas vychádza výlučne z vedeckých štúdií uverejnených v odborných časopisoch. Sám v knihe zdôrazňuje, že nepoužíva informácie z médií ani subjektívne vyhlásenia vedcov, ktoré nie sú podložené žiadnou štúdiou. Vo vedeckom svete panuje na túto tému zhoda, vedci sa rozchádzajú v presnejších odhadoch, napr. či sa už Golfský prúd začal spomaľovať, alebo sa jeho zánik začne až neskôr.

• Preklad si vyžadoval odbornú znalosť problematiky a aj jej aktuálny prehľad, ako ste postupovali?

– Téme globálneho otepľovania sa venujem už dlhší čas, takže tu som necítil až taký problém. Zaujímavé bolo preložiť názvy zvierat a rastlín – ja som používal internet, kde som pre anglický názov našiel latinské označenie a potom som vyhľadal slovenský názov, pomocou wikipedie a google.

• Akú cieľovú skupinu by kniha mala osloviť podľa vašich očakávaní?

– Nie je to odborná príručka a poskytuje zaujímavé čítanie, takže dúfam, že osloví každého, komu nie je problém otepľovania Zeme aspoň trochu ľahostajný.

• Aký mate názor na rebríčky bestsellerov?

– Kníh je veľa, takže môžu upozorniť na zaujímavú knihu. Mňa skôr ovplyvnia informácie o knihách v rozhlase a novinách.

• Plánujete pokračovať vo vydávaní titulov z ekologickej, environmentálnej oblasti?

– Bol by som rád, keby sa u nás objavila kniha o tom, čo spôsobí globálne otepľovanie na Slovensku. Napr. čo sa bude diať, keď sa roztopia alpské ľadovce, či prežijú bukové pralesy na východe Slovenska alebo ktorému miestu na Zemi sa bude podobať podnebie v Bratislave. Takže možno sa časom dostanem k práci na takejto knihe.

• Akú knihu práve čítate?

– Od Junga ďalší zväzok z Vybraných spisov, Líný rodič od Toma Hodgkinsona, a nedávno som prečítal Keď sa pes smeje od Juraja Šebestu.

Radoslav Matejov

Gabriele Fahrová-Beckerová a kol.:
Umění východní Asie

Vydavateľstvo Slovart 2009. Preklad Vladimír Čadský

Najhodnotnejšie knihy o umení sú tie, kde je bohatstvo farebného materiálu prepojené s pútavo napísaným textom z rúk odborníkov – bonusom je prvotriedna kvalita väzby a tlače. To všetko platí o tejto knihe na sto percent. A k tomu ešte treba pridať vynikajúci preklad z nemeckého originálu *Ostasiatische Kunst* do češtiny. (Ako sinologička podotýkam, že prepisy početných čínskych názvov a vlastných mien do tzv. „česko-slovenskej“ transkripcie, sú bezchybné.) V závere knihy nájdeme nielen precízne spracovaný glosár odborných termínov a bohatý poznámkový aparát, ale dokonca aj prepisy jednotlivých čínskych mien a názvov do čínskych znakov.

Ďalekovýchodná Ázia – z kultúrneho hľadiska veľmi unikátna časť sveta – bola po tisícročia veľmi silne ovplyvnená buddhistickým náboženstvom a filozofiou konfucianizmu. Napriek mnohorakosti kultúr, ktoré do toho regiónu patria, z hľadiska kultúrneho významu prvé miesto nesporne patrí Číne. Nielen vzhľadom na jej ľudnatosť a päťtisícročný nepretržitý kultúrny vývin. Ale predovšetkým vzhľadom na spoločensko-politický i kultúrny vplyv, ktorý v danej oblasti sveta po stáročia mala. Toto mali určite na zreteli aj zostavovatelia knihy, keď čínskemu umeniu a kultúre zasvätili temer 300 strán (z celkového počtu 750).

Kniha je koncipovaná špecificky. Štyri krajiny – Čína, Indonézia, Japonsko, Kórea – a ich kultúry majú v knihe väčší priestor. Krajiny o niečo menšieho kultúrneho významu – Thajsko, Laos, Barma, Vietnam – nájdeme v rámci jedného rozsiahleho tematického celku „Pevninská Juhovýchodní Asie“. Autorom každej kapitoly je jeden odborník, orientalista-umenovedec. Pri každej krajine je dôraz na tom najpozoruhodnejšom, čo svätovému kultúrnemu dedičstvu zanechala. V prípade Číny tu nájdeme nielen chrámy, bronzy, porcelán, sochy, maľby na hodvábe, ale napr. aj samostatné kapitoly venované Kaligrafii, či Nefritu a jadeitu. Pri Japonsku nemôže chýbať kapitola zasvätená Záhradám, Keramike, či Predmetom čajového obradu. V Indonézii je zas osobitná pozornosť venovaná architektúre a tancu. V Thajsku, Laose unikátnym chrámovým komplexom atď. Samostatná kapitola predstavuje textilné umenie juhovýchodnej Ázie.

Publikácia s efektným obrovským zlatým znakom „tung“ (východ) na jasnočervenej obálke je nesmierne cennou príručkou pre takúto expedíciu ducha.

Elena Hidvéghyová-Yung

Jaroslav Chovanec

Moderná slovenská štátnosť

Bratislava, Procom 2009

Odborník na ústavné právo prof. Dr. h. c. JUDr. Jaroslav Chovanec, CSc., autor desiatok odborných knižných titulov o problematike štátu a práva, sa v najnovšej publikácií ***Moderná slovenská štátnosť*** zameriava na základné štátoprávne aspekty, ktoré podstatne ovplyvnili a formovali vznik samostatnej Slovenskej republiky, jej budovanie a fungovanie v praxi. Ucelený vedecký problém je v monografii rozčlenený na úvod, päť kapitol, ktoré sa ešte delia na podkapitoly, a záver. V úvode autor definuje základné pojmy, ako pojem štátnosti a moderného štátu, resp. štátu. V prvej kapitole Politické a ústavno-právne aspekty vzniku samostatnej Slovenskej republiky autor rozoberá a hodnotí odkaz Ľudovíta Štúra pre slovenskú politiku a štátnosť; vznik samostatnej SR z hľadiska legitimity a legality; princípy Ústavy Slovenskej republiky a návrhy de lege konstitutione. V druhej kapitole Suverenita štátu – záruka budovania demokratického právneho štátu zhodnotil vzťah suverenity Slovenskej republiky a Európskej únie; postavenie a právomoc prezidenta SR ako reprezentanta suverenity štátu Slovenskej republiky; symboly štátu ako vonkajšie znaky suverenity štátu – Slovenskej republiky. V tretej kapitole analyzuje a hodnotí právnu transformáciu spoločnosti a štátu ako cestu budovania modernej štátnosti Slovenskej republiky. Osobitnú pozornosť v tejto kapitole venuje najmä kondícii slovenského právneho poriadku po trinástich rokoch uplatňovania v samostatnej SR, ktorý právnou formou uskutočňoval transformáciu Slovenskej republiky na demokratických princípoch politického a ekonomického pluralizmu. Poukazuje na význam verejnej správy a jej reforiem v SR pre občana, na územno-právne aspekty vzniku regiónov v SR, ktoré majú nezastupiteľné miesto pri vytváraní podmienok pri odstraňovaní dôsledkov finančnej a hospodárskej svetovej krízy, najmä však pri odstraňovaní nezamestnanosti, ktorá je vysoká v SR. Štvrtá kapitola je venovaná rozvoju demokracie a ochrane ľudských práv a slobôd. V nej autor analyzuje a hodnotí postavenie a právomoc Ústavného súdu SR, ako jedného z hlavných pilierov existencie demokracie a vytvárania predpokladov na uplatňovanie a dodržiavanie ľudských a občianskych práv a slobôd v podmienkach samostatného Slovenska. Venuje pozornosť problematike konania pred Ústavným súdom SR, ako aj Súdnej rade SR ako samosprávnemu orgánu. Piatu kapitolu monografie autor venoval problematike masmediálnej komunikácie ako významnému činiteľovi pri budovaní modernej štátnosti SR, právnej úprave mediálneho systému SR, novému tlačovému zákonu a jeho dosahu na mediálny systém SR a rozvoj demokracie, ako aj politike médií a legislatívy a ich vzťahovým otázkam k SR. V záverečnej stati okrem iného konštatuje, že 1. januára 1993 sa konštituovala moderná slovenská štátnosť vo forme samostatnej SR a všetky doterajšie vládne garnitúry sa usilujú budovať ju na demokratických princípoch právneho štátu. Súčasťou monografickej práce je bohatá bibliografia ku každej kapitole. Dokumentárna časť s bohatým faktografickým materiálom zvýrazňuje celkovú vysokú úroveň publikácie, ktorá má ambíciu osloviť najmä študentov právnických fakúlt, študentov histórie, politológie a masmediálnej komunikácie. Prístupne zdôrazňuje významnú časť slovenských národných dejín, ale aj najnovšie teoretické a vedecké poznatky z oblasti vied o štáte a práve a je vhodným prehĺbením a doplnkom učebných textov. Má význam aj pre politikov, poslancov, novinárov, učiteľov a predovšetkým pre tých, ktorí pracujú s problematikou národných dejín a s problematikou existencie a výstavby modernej demokratickej slovenskej štátnosti a jej základných atribútov.

Ján Minárik

Objektívne o detstve štátu a národa

Matúš Kučera: Bratislava a starí Slováci. O počiatkoch mesta a národa
Martin, Matica slovenská 2009

Renomovaný slovenský historik, pedagóg, politik a tvorivý autor čitateľsky úspešných historických monografií, akými boli napríklad ***Slovensko po páde Veľkej Moravy*** (1974), ***Pater Patriae*** (1981), ***Slovensko v dobách stredovekých*** (1985), ***Slovensko na prahu novoveku*** (1993), ***Postavy veľkomoravskej histórie*** (1987), ktoré vyšli vo viacerých vydaniach, a ***Slovenské dejiny (Od príchodu Slovanov do roku 1526)*** (2008) sa čitateľskej verejnosti predstavuje s novým reprezentačným dielom ***Bratislava a starí Slováci (O počiatkoch mesta a národa)***. Zužitkoval v ňom svoje doterajšie znalosti a žičlivo prezentuje nové pohľady na najstaršie dejiny nášho národa v stredoeurópskom priestore. Profesor Matúš Kučera svoju knihu rozčlenil na dve časti, ktoré môžu pôsobiť aj samostatne: *Slovensko okolo roku 1000* a *Bratislava a starí Slováci*. V úvode pripomína, že prvá časť vyšla knižne roku 2002 ako slovenský názor k megavýstave Stred Európy okolo roku 1000, keďže trojzväzkový súborný katalóg bol vytlačený z finančných dôvodov iba v nemčine, avšak k čitateľom sa pre isté mocenské zmeny knižočka takmer nedostala. Hoci druhá časť knihy logicky nadväzuje (užšie teritorializuje) na prvú, odlišuje sa najmä množstvom poznámok a odkazov (v závere) k textu. Lesklý hladený papier, kvantum vynikajúcich veľkoformátových fotografií a decentná úprava dotvárajú nevšedný charakter publikácie.

Obsah za formou nezaostáva. Kučera presvedčivo datuje príchod Slovanov do Karpatskej kotliny a zobrazuje interakcie s doterajšími kultúrami, ktoré na tomto území žili či pôsobili, najmä účinky starorímskeho dedičstva na organizáciu života, osídľovanie i lingvistické prejavy. Bez predsudkov vyvracia mýty o holubičom národe. Pri pozornom čítaní možno vypozorovať isté paralely vo vzťahoch starých Slovákov a Avarov a o zhruba dve storočia neskôr starých Slovákov a starých Maďarov. Naši predkovia sa zväčša dobre dokázali prispôsobiť súžitiu s inými kultúrami, avšak možno aj preto ľahšie klesli do stavu podriadenosti. Pokiaľ ide o bojovnosť, využívali ich do svojich vojsk rôzne znepriatelené strany a nakoniec za vlády Sama a potom v rámci Veľkomoravskej ríše zviedli viaceré významné bitky. Pochopiteľne sa autor vyjadruje aj k rôznym interpretáciám etnogenézy komplexu národov, ktoré územím súčasného Slovenska prechádzali alebo tu istý čas aj zotrvali a zanechali po sebe svedectvo či už materiálne alebo sprostredkované v rôznych záznamoch kronikárov a podobne. Kriticky prehodnocuje tiež viaceré romantizujúce závery starších slovenských historikov, ktoré často menej vnímali okolité vplyvy na formovanie národa. Podobne sa stavia k viacerým neodôvodneným lokalizáciám centra Veľkej Moravy v Prahe v Českej republike. V rozprávaní o Bratislave sa zameriava najmä na pôsobenie a odkaz slovanského kniežaťa Braslava. Značnú časť historicky fundovaného popularizačného diela venoval profesor Kučera spôsobu života obyčajných ľudí – najprv v širšej výpovedi v rámci opisu zložitosti systému fungovania celej spoločnosti, neskôr so zameraním na Bratislavu s jej priľahlým panstvom. Osobitnú časť venuje významu osady Myhr, kde panovníci Bratislavy uzatvárali mier – akúsi spoločenskú zmluvu medzi nimi a pospolitým ľuďom a zároveň vzájomne prospešnú ochranu. Význam Bratislavskej brány autor detailne opisuje už na pôsobení hraničných rímskych burgusov – ochranných posádok. Bez znevažovania oceňuje prínosy všetkých národov, ktoré týmito krajmi kráčali. Zbytočná slovenská malomyseľnosť môže podľa autora vyplývať aj z nepoznania vlastnej veľkej histórie. Pretože históriu netvorili iba niektoré národy a iné vôbec nie. Napokon si musíme uvedomiť aj silu nášho koreňa, ktorý pretrval, hoci podobné národy – Moravania alebo Lužickí Srbi, ak hovoríme o blízkych Slovanoch, boli do značnej miery pohltené ich susedmi.

Každý čo len trochu znalý histórie ocení kompendium poznatkov, ktoré Matúš Kučera v tejto knihe prináša, a zaujme ho aj výklad týchto faktov. V prípade menšieho množstva hmatateľného dôkazného materiálu pre niektoré hypotézy bude iste zaujímavé sledovať ich predpovedané napĺňanie najmä stále sofistikovanejším archeologickým výskumom. Dielo má všetky predpoklady vzbudiť záujem o dejiny aj u mladšej generácie. Svieži a nezaťažený jazyk diela spĺňa tak vedecké kritériá, ako aj nároky na popularizačnú príťažlivosť.

Ľuboš Svetoň

Maturantom do pozornosti

V máji sa pre maturantov začína súboj s časom, aby si stihli zopakovať všetky vedomosti, čo sa počas stredoškolského štúdia pokúšali načerpať. Tým, ktorí tento súboj pokladajú za nerovný a zmocňuje sa ich panika, ponúkajú viaceré vydavateľstvá pomoc v podobe prehľadných príručiek či kompendií. Autor Imrich Belluš pripravil pre vydavateľstvo Príroda ***Školský lexikón slovenských spisovateľov***, ktorý podľa abecedy poskytuje základné informácie o 500 autoroch a dielach. Samozrejme, nemôže nahradiť zanedbané čítanie odporúčaných diel klasikov, ale aspoň osvieži pamäť a pomôže zorientovať sa. Ako darček navyše je priložené CD s vyše 5 700 literárnymi dielami zoradenými takisto podľa abecedy, pri každom je uvedené meno autora, žáner a rok vydania.

Tí, ktorí si vybrali ako maturitný predmet dejepis, isto uvítajú prehľadne spracované príručky ***Dejepis I*** (pravek, starovek, stredovek) a ***Dejepis II*** (novovek, dejiny novej doby) od autoriek Marie Sochrovej a Alice Virdzekovej z vydavateľstva Fragment. Nájdu v nich texty so zvýraznenými dôležitými pojmami na stránkach upravených ako monitor počítača.

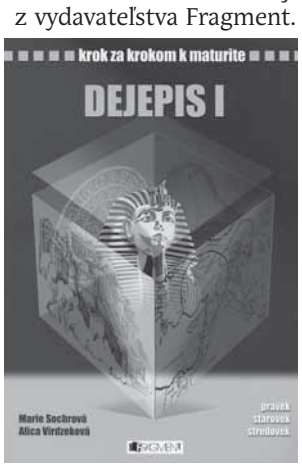

Maturanti, môžete získať tieto príručky, ak nám do 12. mája pošlete kupóny vydavateľstiev Príroda a Fragment s presnou adresou.

JUBILANTI

od 28. apríla do 11. mája

- **28. 4. 1937 – Juraj ANDRIČÍK**, básnik, prekladateľ
- **28. 4. 1954 – Anna ONDREJKOVÁ**, poetka
- **28. 4. 1960 – Peter PIŠŤANEK**, prozaik
- **29. 4. 1924 – Magda TAKÁČOVÁ**, prekladateľka
- **29. 4. 1937 – Peter PETIŠKA**, básnik, prekladateľ
- **1. 5. 1930 – Elena DZIRILLOVÁ**, prozaička, prekladateľka
- **1. 5. 1949 – Zlata MATLÁKOVÁ**, poetka
- **2. 5. 1947 – Peter ŠTILICHA**, básnik, rozhlasový dramatik, prekladateľ
- **2. 5. 1954 – Miroslav HALÁS**, prozaik, dramatik
- **3. 5. 1956 – Rudolf JUROLEK**, básnik
- **4. 5. 1923 – Richard MARSINA,** historik, autor literatúry faktu
- **4. 5. 1943 – Helena DVOŘÁKOVÁ**, prozaička, publicistka
- **5. 5. 1940 – Elena SLOBODOVÁ**, literárna folkloristka
- **5. 5. 1960 – Stanislava CHROBÁKOVÁ**, literárna vedkyňa, poetka, prozaička
- **6. 5. 1922 – Zlata SOLIVAJSOVÁ**, spisovateľka pre deti, poetka
- **6. 5. 1937 – Sergej MAKARA**, básnik, prekladateľ
- **6. 5. 1943 – Pavol STANISLAV**, básnik
- **7. 5. 1968 – Sabina FOJTÍKOVÁ**, poetka
- **8. 5. 1950 – Ladislav ČÚZY,** literárny vedec a kritik
- **8. 5. 1967 – Vladimír BALLA**, prozaik
- **9. 5. 1946 – Mikuláš LISICKÝ**, autor literatúry faktu
- **10. 5. 1948 – Beáta VARGOVÁ**, poetka
- **10. 5. 1951 – Jozef JAKUBOVEC**, spisovateľ pre deti, básnik
- **11. 5. 1944 – Štefan BALÁK,** básnik, autor kníh pre deti
- **11. 5. 1962 – Ľuboš SVETOŇ**, prozaik, kritik

ODIŠIEL

- **Juraj PADO**

(20. 3. 1922 Čečehov – 6. 4. 2010 Košice)

Básnik, spisovateľ, prekladateľ, esejista a literárny kritik Juraj Pado vstúpil do literárneho života ako autor básní, krátkych próz, fejtónov a literárnych, divadelných a výtvarných kritík v dennej tlači, literárnych časopisoch a rozhlase. Debutoval básnickou zbierkou ***Dych tejto zeme*** (1952) motivovanou rodným Zemplínom s jeho ľudom a prírodou. Výber z básnickej tvorby ***Čečehovské humná*** prináša reprezentatívny prierez jeho básnickej tvorby od polovice 50. rokov po polovicu 80. rokov 20. storočia. Napísal monografiu ***Potreba básne*** o básnickej tvorbe Jána Kostru, ako aj viaceré príručky na vyučovanie literatúry v stredných školách. Prekladal poéziu a drámu z češtiny, poľštiny, nemčiny, ruštiny a francúzštiny.

Kto dostane knižku?

Vydavateľstvo Ikar venuje knižku Alana Snowsa ***Haldy syra*** z edície Nech žijú príšery! Anne DILONGOVEJ z Bratislavy.

OBJEDNÁVKA

Dvojtýždenník KNIŽNÁ REVUE na rok 2010 si môžete objednať telefonicky: **02/204 73 514**, e-mailom: krevue@litcentrum.sk alebo písomne či osobne: **Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava**

KUPÓN	KUPÓN	KUPÓN	KUPÓN
IKAR Strana 10	**FRAGMENT** Strana 10	**FRAGMENT** Strana 11	**PRÍRODA** Strana 11

Rozhovor s maliarom, grafikom a ilustrátorom Dušanom KÁLLAYOM

Ak chcete nachádzať, musíte vedieť aj niečo nechať

Dušan Kállay (1948) pôsobí ako pedagóg na VŠVU v Bratislave, kde vedie oddelenie voľnej grafiky a knižnej ilustrácie, od roku 1994 ako profesor. Za svoju ilustrátorskú tvorbu získal mnoho domácich aj medzinárodných ocenení a v tomto výtvarnom odbore je uznávaný ako klasik. Spomeňme len niektoré ocenenia: Zlaté jablko BIB ´73 za ilustrácie ku knihe J. Horáka *Leteli sokoli nad Javorinou*, Zlaté jablko BIB ´75 za knihu V. Cibulu *Rytier Roland*. V nasledujúcich rokoch s úspechom ilustroval knižky pre slovenských aj zahraničných vydavateľov (asi 200 titulov). Publikácie s jeho ilustráciami vyšli v Českej republike, vo Francúzsku, Grécku, Holandsku, Japonsku, Nemecku, Poľsku, Rakúsku, Španielsku, Švajčiarsku, Taliansku, USA. Na Kongrese IBBY roku 1988 v Oslo mu udelili za celoživotnú ilustračnú tvorbu Cenu Hansa Christiana Andersena, ktorú prevzal z rúk Astrid Lindgrenovej.

Medzi obdivovateľmi detských kníh stačí spomenúť *Alicu v krajine zázrakov* Lewisa Carolla a hneď si predstavia ilustrácie Dušana Kállaya (z roku 1981), ocenené Grand Prix BIB ´83. Vzápätí dodajú aj *Rozprávky Hansa Christiana Andersena*, spoločné ilustrátorské dielo s manželkou Kamilou Štanclovou. Tento veľký projekt predstavuje okolo 760 ilustrácií, v pražskom vydavateľstve BRIO vyšiel v 3 zväzkoch (Andersen Pohádky I – III, 2005 – 2006) pri príležitosti 200. výročia narodenia slávneho rozprávkara (v slovenčine vo výbere vo Vydavateľstve Slovart 2005) a roku 2008 bol ocenený diplomom Čestnej listiny IBBY. Najnovší titul s jeho ilustráciami je 4. diel klasických orientálnych príbehov ***Tisíc a jedna noc*** (Ikar 2010). Usporiadal takmer 120 výstav doma i v zahraničí, kde prezentoval samostatne, prípadne s manželkou, svoju grafickú, ilustračnú a maliarsku tvorbu.

• Na Medzinárodnom veľtrhu detskej knihy Bologna 2010, kde bolo Slovensko čestným hosťom, ste so svojou manželkou Kamilou Štanclovou reprezentovali slovenskú ilustrátorskú tvorbu spoločnou výstavou Dva magické svety. Ako hodnotíte našu účasť na takom významnom podujatí?

– To, že Slovensko bolo tento rok čestný hosť na takom významnom podujatí, považujem za svetové uznanie nielen slovenskej kultúre, ale menovite slovenskej ilustrácii a knižnej tvorbe. Do istej miery ma to napĺňa presvedčením, že to, čo sa dialo na Slovensku v ilustračnej tvorbe niekoľko desaťročí, stálo za to a vlastne už tam niekde boli stanovené kritériá aj na toto hosťovanie. Pokiaľ ide o samu prezentáciu aj všetky sprievodné podujatia v Bologni, tak slovenská kultúra naozaj zarezonovala. Divákov zaujala jednak výstava Mateja Kréna Scanner v galérii súčasného umenia MAMbo, aj naša spoločná výstava s manželkou Kamilou Štanclovou v Herkulovej sále radnice. Vystavovať svoje diela v takom nádhernom priestore a priamo v centre mesta, bol pre nás zážitok. Prezentácia slovenskej ilustrácie na bolonskom veľtrhu zožala úspech, mnohým sa páčila netradičná inštalácia. Treba spomenúť aj slovenský stánok a stánok BIBIANY, ako aj výstavy kurátorky Barbary Brathovej. Jedna prezentovala držiteľov Grand Prix BIB v Biblioteca Archiginnasio v starobylej bolonskej univerzite, čo bol obrovský zážitok, pretože už budova jednej z najstarších univerzít v Európe je čarovná. Záujem vzbudili všetky ostatné podujatia, ako informatívna výstava na stanici v Bologni, divadelné predstavenia. O Slovensku sa tentoraz počas bolonského veľtrhu hovorilo v superlatívoch.

Oceňujem aj prácu Literárneho informačného centra, ktoré vydalo knižku Slovenská detská kniha v úprave Vladislava Rostoku, kniha je nádherná, je skutočne exkluzívnym obrazom nielen slovenskej ilustrácie a literatúry, ale aj slovenskej typografie. Podobne reprezentatívne boli katalógy k hlavnej expozícii, k prehliadke ilustrácií a v neposlednom rade musím spomenúť katalóg o nositeľoch Grand Prix BIB, ktorý zostavila Barbara Brathová. Všetky tieto materiály sú do istej miery šperkom a som rád, že sme tam mohli takéto šperky prezentovať.

• Aké miesto patrí podľa vás súčasnej slovenskej ilustračnej a celkovo knižnej tvorbe pre deti v medzinárodnom kontexte?

– V tejto súvislosti musím hovoriť o silnej nastupujúcej ilustrátorskej generácii na Slovensku, čo ma teší, pretože som cítil isté pretrhnutie kontinuity v ilustračnej tvorbe, ktorá na Slovensku vždy fungovala. Začnem Martinou Matlovičovou, Petrom Uchnárom, Ľuboslavom Paľom, a osobne ma teší, že aj v škole, kde vyučujem, sa prebúdzajú ďalší. Daniela Olejníková bola vybraná na vlaňajšiu Bolognu, tento rok zarezonovali práce od Olgy Pluhačkovej. Teší ma, že knižky mladých autorov, nie všetkých, ale viacerých, sa dostávajú do sveta. Ľubo Paľo publikoval niekoľko knižiek v Taliansku, Japonsku a inde, podobne aj Peter Uchnár. Kontakt nie je charakterizovaný len vzťahom slovenských autorov a slovenských ilustrátorov, ale presahuje hranice medzinárodného fóra, čo je dôležité nielen pre nich, ale pre celú slovenskú kultúru. V tejto súvislosti môžem povedať, že naša škola sa zúčastnila na medzinárodnej výstave Bestiarium MMX, ktorú usporiadala bolonská Accademia di Belle Arti, a naše práce nijako nezaostávali za ostatnými zúčastnenými školami z New Yorku, Paríža, Hamburgu, Bologne a Kjóta. Tam niekde sa prejavuje naše miesto vo svete.

• Autori Fedor Kriška a Ivan Jančár nazvali vašu monografiu *Magický svet* (Vydavateľstvo Slovart 2004). Svojím dielom ste naozaj vytvorili magickú planétu, pre diváka je tá planéta plná záhad a tajomstiev, čím je pre vás?

– Názov *Magický svet* vznikol pri mojej prvej retrospektívnej výstave, ktorá sa konala v Galérii mesta Bratislava v Mirbachovom paláci roku 1997. Boli to vlastne dve výstavy pri príležitosti otvorenia BIB-u, druhá bola v Michalskom dvore a vystavovala na nej moja manželka Kamila Štanclová. Teda už odvtedy boli na spadnutie *Dva magické svety*. Inšpirácie čerpám zo všeličoho. Ako študent som si požičal z Pedagogickej knižnice Entomológiu, tri hrubé knihy s množstvom obrázkov o morfológii chrobákov, ktoré som si preštudoval. Pri tom som si uvedomil, že človek nemusí vidieť všetko, z čoho je náš svet zložený, ale aj tieto malé, neviditeľné veci si treba uvedomiť, tušiť ich, cítiť. To sa netýka iba žijúcich tvorov, ale všetkého okolo nás. Hĺbková sonda do sveta je pre mňa veľmi dôležitá, tá predstava, že svet je oveľa širší ako ten, čo vidíme. To, čo ma fascinuje, samozrejme, potom musím spracovať aj rozumom, a tam niekde je ten môj svet, ktorému sa venujem. Samozrejme, že je v rôznych polohách, nie iba v ilustračnej tvorbe, ale je aj vo voľnej tvorbe, v grafike, v známkovej tvorbe, vo všeličom možnom. Pred pár dňami mi vydali známku na tému 400. výročia žilinskej synody. Pri jej tvorbe som sa dozvedel toľko zaujímavých vecí o Jurajovi Thurzovi a celej tej dobe, že ma to ohromne inšpirovalo. Človek môže nakuknúť niekde, kde nikdy nebol a kde je čo vidieť, a to je dôležité.

• Ako by ste porovnali podmienky uplatnenia ilustrátorov v období, keď ste začínali, so súčasnými podmienkami pre mladých ilustrátorov s ohľadom na nezadržateľný vývin elektronických médií.

– Už desať alebo dvadsať rokov sa hovorí, že knižky sa budú čítať na internete, na elektronických zariadeniach, čo je dnes už dosť bežné. Neviem si ale predstaviť čítať poéziu cez internet a vnímať ju naplno. Tam niekde je rola súčasných tvorcov kníh, aby vedeli vyšpecifikovať nové kritériá, kde sa musí zachovať klasická tlačená kniha. Keď začala vychádzať svetová tvorba v paperbackových vydaniach, mnohí sa obávali, že to ovplyvní vydávanie krásnej literatúry – a neovplyvnilo. Brožovanú knižku si človek strčí do vačku a môže ju čítať kdekoľvek, ale doma chce mať knižky vydané v honosnom vydaní, možno aj ako bibliofílie.

• Na VŠVU ste súbežne študovali maľbu u Jána Želibského a grafiku u Vincenta Hložníka. V súčasnosti ste sám profesor na tejto škole, vediete ateliér voľnej grafiky a ilustrácie. Čo ste si od svojich pedagógov osvojili z ich ľudského, pedagogického a umeleckého prístupu?

– Veľmi krátko by som odpovedal, že by som chcel byť ako oni, ale to asi nikdy nebudem. Na svojich profesorov mám veľmi dobré a krásne spomienky, neviem, aké spomienky budú mať moji študenti na mňa. Ak si mám spomenúť na svoje školské roky, nevedel som o grafike nič a ani som priadne nevedel kresliť, zrazu mi napadlo, že skúsim grafické techniky. Prišiel som za Hložníkom a ten ma prijal. Fascinovalo ma, keď som otvoril dvere do grafiky, tak som zistil, že za tými prvými je ďalších dvadsať zatvorených. Je to nádherná alchýmia, človek musí obdivovať možnosti, aké grafika v sebe má, čo prináša, to je zázračno. Tento princíp, ktorý som vtedy objavil, chcem dávať aj svojim študentom. Moja škola nie je prísne ilustračná, študentov vediem k všestrannosti, aby neboli úzko orientovaní len na jedno médium. Pre každého výtvarníka opakovanie samého seba je istou smrťou. Ak chcete nachádzať, tak musíte vedieť aj niečo nechať a niečo zabudnúť. Nemožno nachádzať bez toho, aby človek odniekiaľ neodišiel. Samozrejme, každý študent je úplne iný. Vlani v novembri sme mali výstavu v Tokiu v Mabashi Art Museum, kde okrem mojej retrospektívy a manželkiných ilustrácií malo svoje práce aj niekoľko študentov. Japonci sa čudovali, ako je možné, že každý zo študentov je iný, majú jedného profesora a nikto sa naňho nepodobá. Na to som povedal, že to ma práve teší, to je práve ono. Každý z poslucháčov je jedna obrovská záhada, indivíduum, preto nemá zmysel učiť ich, čo robím ja, ale to, čo si oni sami nájdu. Tam niekde je kľúč k tej ceste, ktorú mi ukázali kedysi profesor Hložník a Želibský.

• Ako hodnotíte bežnú knižnú produkciu?

– Keď si pozerám knižnú produkciu nielen u nás, ale aj inde vo svete, často si kladiem otázku, kde zostáva individualita. Knižky sú podobné ako vajce vajcu. Tie vydavateľstvá, ktoré mali záujem vydávať iné, zaujímavé knižky, ktoré oslovovali menšinovú klientelu, dnes často zanikajú. Ako príklad uvediem vydavateľstvo Bohem Press, ktoré už existuje len vo veľmi modifikovanej podobe, pričom ukazovalo v Európe cestu, rezonovalo spolu s naším vydavateľstvom Mladé letá, ale to je už minulosť. Vydavatelia sa často orientujú podľa toho, čo sa predáva, a ilustrátorov nútia, aby robili to, čo je predajné. Stretol som sa s tým aj v zahraničných vydavateľstvách. Lenže ak ilustrátor nemá argument, aby obhájil svoju vlastnú predstavu, tak sa napokon musí podriadiť. Mňa málokedy prinútili, aby som niečo také urobil. Síce typografiu nerobím, ale rozumiem jej, to znamená, že rozumiem knižke od začiatku do konca. Je veľmi dôležité nebyť len ilustračným remeselníkom, ktorý vyrobí to, čo od neho chcú. Nejde o to, aby všetky knižky boli dobré a krásne, ale aby pyramída týchto hodnôt nebola skosená. Na spodku pyramídy sú knihy, ktorých sa predáva najviac, ale dôležité je, aby sa budovali aj špičky. Tam niekde treba hľadať odpoveď, či také niečo dokážeme na Slovensku budovať.

• Je pochopiteľné, že pri ilustrovaní knižky sa výtvarník podrobne zoznámi s textom. Ako ste postupovali pri ilustrovaní kníh pre zahraničné vydavateľstvá?

– So zahraničnými vydavateľstvami to je iná práca, preto ju milujem. Prvú knižku v zahraničí som ilustroval pre Mischa Damjana (*Dezember und seine Freunde*, Otto Meier Verlag, Ravensburg 1986). Autor žil vo Švajčiarsku, oslovil ma na spoluprácu, a tak sme si najskôr často telefonovali, písali. On ako spisovateľ chcel, aby tam bolo čo najviac textu. Dobrú knižku však nerobí veľa textu či mnoho obrázkov, ale to, ako sa dopĺňajú. Potom do toho vstúpilo vydavateľstvo v Ravensburgu a vlastne korešpondencia pokračovala. Výsledok bol nakoniec fantastický, dodnes sa tá knižka vydáva, už vyšla vo viacerých krajinách, práve pred piatimi dňami mi prišlo nové vydanie. Vtedy to má zmysel, neľutujem, že tá práca bola taká náročná.

To isté bolo aj s japonským vydavateľstvom. Japonci navyše chceli, aby som si napísal knižku sám. Urobil som návrh knižky, vydavateľka pani Sadamura prišla na Slovensko, veľmi dlho sme diskutovali, prvý návrh sa jej nepáčil, ani druhý, tretí už bol veľmi zaujímavý. Vymyslel som si hmyzí koncert s jednoduchou zápletkou. Mala to byť hudobná knižka, slabiky mali byť zapísané ako noty, aby sa dali aj spievať. Podľa toho je urobená aj celková typografia tejto knižky *Koncert of Insects* (Fukuinkan Shoten Publ., Tokio 1997), ktorá sa stretla s ohromným úspechom. Japonské mamy písali vydavateľke, že stačilo dieťaťu prečítať raz text a potom si dieťa už text spievalo samo, tancovalo a hralo sa s tou knižkou.

• S Hansom Christianom Andersenom vás nespájajú len ilustrácie k jeho rozprávkam, ale aj významné medzinárodné ocenenie. Čím je vám Andersen blízky?

– Kompletne Andersenovo dielo by sa dalo vnímať v niekoľkých polohách, jednak sú to jeho najznámejšie romantické rozprávky, potom sú to rozprávky akoby autobiografické, v ktorých sa odohráva istá reflexia jeho života, a nakoniec je to jeho vlastný život. Keď ho začnete kompletne vnímať, je iný, zvláštny a zaujímavý. Preto by bolo pre mňa problematické vybrať jednu alebo dve rozprávky, lebo u Andersena všetko so všetkým súvisí, a to je to, čo na ňom neuveriteľne obdivujem.

Marta Bábiková
Foto **Pavol Kastl**

KNIŽNÁ REVUE, dvojtýždenník o nových knihách. Vydáva Literárne informačné centrum v spolupráci so Združením vydavateľov a kníhkupcov SR. Šéfredaktorka PhDr. Margita Bíziková, zástupca šéfredaktorky PhDr. Radoslav Matejov, redaktorka PhDr. Marta Bábiková. Adresa redakcie: Knižná revue, Námestie SNP 12, 812 24 Bratislava, tel.: 02/204 73 514, e-mail: krevue@litcentrum.sk, www.litcentrum.sk. Sadzba: SAPAC, spol. s r.o., Bratislava. Tlač: DOLIS, s.r.o., Bratislava. Vizuál: 3H creative studio, s.r.o., Bratislava, www.3hcreative.sk.
Rozširuje MEDIAPRINT-KAPA, PRESSEGROSSO, a.s. Objednávky na predplatné prijíma ARES, Banšelova 4, 821 04 Bratislava, tel.: 02/4341 46 65 a L.K. PERMANENT, spol. s r.o., Poštový priečinok 4, 834 14 Bratislava 34, tel.: 02/4445 37 11. Neobjednané rukopisy sa nevracajú. EV 2983/09, MIČ: 49 315. Podávanie novinových zásielok povolené RPP Ba-Pošta 12 dňa 21.10.93, č.j. 129/93.